

*Universitat
Abat Oliba CEU*

La Renda Bàsica Universal

MARC TEÒRIC I PRÀCTIC DE L'EINA QUE BUSCA ACABAR
AMB LA POBRESA I LA DESIGUALTAT

Autor: Roger Vallès López
Tutor: Dr. Joan Ripoll Alcón
Grau en: Direcció d'Empreses
Any: 2021

DECLARACIÓ

El que subscriu declara que el material d'aquest document, que ara presento, es fruit del meu propi treball. Qualsevol ajuda rebuda d'altres ha estat citada y reconeguda dins d'aquest document. Faig aquesta declaració en el coneixement de que un incompliment de les normes relatives a la presentació de treballs pot portar a greus conseqüències. Sóc conscient que el document no serà acceptat llevat que aquesta declaració hagi estat lliurada junt amb aquest.

Firma:

Roger VALLÈS LÓPEZ

*[...] If you can meet with Triumph and Disaster
And treat those two impostors just the same; [...]*

*[...] If you can make one heap of all your winnings
And risk it on one turn of pitch-and-toss; [...]*

IF, RUDYARD KIPLING

Vull agrair al meu tutor del Treball de Final de Grau, en Joan Ripoll i Alcón pel seu suport, ajuda i comentaris al llarg d'aquests mesos i anys. Però, sobretot, per motivar-me i inspirar-me en primer lloc amb les seves classes d'economia. Portant-me a seguir estudiant, i espero, dedicar-me en àrees com la d'aquest treball.

Resum

Aquest TFG té l'objectiu de definir i permetre comprendre el concepte de la Renda Universal Bàsica. Per a tal propòsit, s'ha presentat un marc teòric així com s'han analitzat estudis empírics sobre la seva aplicació a nivell pràctic. També s'han inclòs en aquest TFG els debats sobre el seu finançament i la implementació a escala mundial.

Resumen

Este TFG tiene el objetivo de definir y permitir comprender el concepto de la Renta Universal Básica. Para tal propósito, se ha presentado un marco teórico así como se han analizado estudios empíricos sobre su aplicación a nivel práctico. También se han incluido en este TFG los debates sobre su financiación y la implementación a nivel mundial.

Abstract

The objective of this dissertation is to define and provide comprehension towards the concept of Universal Basic Income. For this purpose, a theoretical framework has been presented. Empirical studies on its practical application haven been analysed as well. Discussions on its financing and implementation at a global level have also been included in this thesis.

Paraules clau / Keywords

Renda Bàsica Universal – Universal Basic Income – RBU – UBI – Història Econòmica – Pobresa – Desigualtat d'Oportunitats – Finançament – Aplicació a Nivell Mundial – Milton Friedman – Juan Luis Vives – Thomas Paine – Kènia – Canadà – Alaska – Finlàndia

Sumari

Introducció	10
1. Aportacions Històriques.....	11
1.1. Els Orígens de les Rendes Públiques.....	11
1.2. La Renda Bàsica com a Dret	13
1.3. La “Negative Tax Income”	18
1.4. Conclusions	20
2. Definició de la RBU	21
2.1. La Basicitat de la RBU	23
3. Expectatives Teòriques de la RBU.....	28
3.1. Els Efectes Esperats	29
3.2. Els Possibles Efectes Negatius	31
4. Casos Pràctics	37
4.1. Introducció	37
4.2. Experiment sobre Rendes a Kènia	37
4.3. Prova pilot al Canadà.....	42
4.4. Experiment a Finlàndia	45
4.5. Els Fons de Riquesa Sobirana	47
5. El Finançament d’una RBU.....	52
6. L’Àmbit d’Aplicació. Una RBU a escala mundial	55
7. Conclusions	58
Bibliografia	64
Annex I.....	67
Annex II	67
Annex III.....	67
Annex IV	68
Annex V	69
Annex VI	70
Annex VII	71

Introducció

Les grans crisis sovint fan aparèixer grans mesures econòmiques per a restaurar les pèrdues que aquestes han generat com és el cas de l'anomenat Pla Marshall un cop acabada la Segona Guerra Mundial, en un intent d'ajudar a la recuperació social i econòmica d'una Europa devastada per la guerra. Ara, el Pla de Recuperació per a Europa, tracta d'ajudar a pal·liar els danys econòmics causats per la pandèmia de la covid-19. Amb 1,8 bilions d'euros, es tracta del paquet d'estímul econòmic més gran que s'ha finançat mai des dels pressupostos de la UE en la seva història.

Però els dubtes de com serà d'eficaç serà realment poden haver estat la causa del fet que s'hagi reobert el debat de com els Estats haurien de subvencionar als seus ciutadans. Tant en èpoques de necessitat com l'actual o fins i tot preventivament, per tal d'evitar aquestes situacions de pobresa extrema en períodes de recessió econòmica. És per això que una de les mesures més atractives per a aquests propòsits ha estat la coneguda com a Renda Bàsica Universal, o RBU.

Tot i no ser una idea actual, ja que un dels seus precursors data del segle XVI, sí que es pot dir que és més popular i potser més atractiva que mai. El cert és que aquestes mesures prometen un elevat potencial de millora en el benestar social, presentant-se com una manera de proveir als ciutadans un major nivell de seguretat vital, així com una possible solució per a erradicar la pobresa i la desigualtat.

Però per altra banda, aquest entusiasme i necessitat immediata pot acabar en un posicionament respecte a aquesta idea que molt possiblement no considerarà adequadament tots els seus efectes i conseqüències. Especialment si el debat acaba per decidir-se des de l'entorn polític.

És per això que en aquest treball es tractarà d'aclarir el concepte de la RBU. Presentant el seu context històric, considerant els objectius i propòsits amb els quals s'ha proposat, definint-la i mostrant els diferents formats que pot presentar, introduint alguns dels efectes que es defensa que pot provocar la seva implementació, així com posant-los en context estudiant els diferents casos pràctics que es poden trobar actualment arreu del món i reflexionant sobre reptes al voltant de la seva aplicació.

L'objectiu és poder fer entendre part de la complexitat rere la idea d'una RBU, poder tenir una opinió formada al respecte. Comprenent aquesta proposta tenint en compte els seus orígens, considerant les diferents propostes que han aparegut i podent observar també l'ampli espectre d'opinions que hi ha al respecte. En cap moment tractant de defensar-la o desmuntar-la. Tenint en compte que molt probablement no hi ha una solució ni bàsica ni universal a aquesta qüestió, sinó la necessitat d'un extens i complex debat.

1. Aportacions Històriques

Tot i que el debat sobre Renda Bàsica Universal tal com el coneixem ara és prou recent, no ho és la idea d'una renda que l'Estat proporcioni als seus ciutadans per tal d'assegurar un mínim nivell de vida, una seguretat financera bàsica. Reconeguts autors d'ideologies molt variades han defensat idees com aquesta al llarg de la història econòmica.

Tot i les aplicacions i estudis que s'han fet els últims anys a diferents territoris del planeta, la RBU segueix sent un concepte essencialment teòric. Ja que, com es podrà anar observant al llarg del treball, cap d'aquests projectes pràctics ha reunit condicions suficients per ser considerada una aplicació pràctica real.

Resulta pràcticament impossible comprendre què és la Renda Universal Bàsica des de la seva observació pràctica si prèviament no s'entén des dels seus fonaments teòrics. Des de les rendes públiques incondicionals de l'antiga Grècia al *Negative Income Tax* de Milton Friedman. Veure el seu origen així com els propòsits pels quals els diferents pensadors han defensat una eina com aquesta pot ser la millor manera d'entendre i respectar la seva naturalesa. De manera que es promogui per als seus objectius essencials i de la forma més efectiva, i no més convenient.

1.1. Els Orígens de les Rendes Públiques

Sovint, en la recerca sobre els orígens de la RBU, molts autors citen a Pericles i Efiàltes com als precursors o en qui recau aquest origen. A mitjans del segle V a.C. a la llavors, *polis*¹ d'Atenes, Efiàltes era el líder d'un grup demòcrata que va destacar per assentar les bases de les últimes reformes de la democràcia Atenesa (Encyclopaedia Britannica, n.d.). És interessant saber que va promoure una retribució als ciutadans que feien de jurat.

Després que Efiàltes fos assassinat, Pericles, un subordinat seu va seguir en aquesta direcció. Implementant una renda que beneficiava especialment als ciutadans plebeus per participar en la vida política de la *polis*. Una mesura que buscava en el debat popular un bé per la salut democràtica d'Atenes. Tal com explica Standing (2017), rebre aquesta renda no estava subjecte a la participació individual de cada ciutadà, sinó al simple fet de participar-hi. Fet vist com una obligació moral.

Però no es pot considerar a aquests dos polítics grecs l'origen de la Renda Bàsica Universal, ja que aquestes rendes disten molt de la que estudiem en aquest treball.

¹ Una de les moltes Ciutats-Estat de la Grècia clàssica o antiga Grècia.

Però sí d'un dels seus trets característics, la incondicionalitat. Ja que era una renda d'origen públic que retribuïa als ciutadans independentment de com duguessin a terme la funció per la qual se'ls pagava.

El progrés de la democràcia es va començar a estancar al llarg dels següents segles. La precària situació dels ciutadans i dels seus drets i llibertats ens porten fins a l'etapa final de l'edat mitjana, al segle XIII, per veure la següent aportació a la idea de la RBU.

A Anglaterra, l'any 1215, enmig d'una crisi política, el rei John of England va acabar reconeixent els drets exigits per alguns barons de Londres en un document anomenat *charter of liberties* (British Library, 2014)². Després d'una sèrie de canvis i reformes va adoptar el nom de *Magna Carta*. Publicant-se conjuntament amb un nou document que regulava l'ús dels boscos per als "ciutadans comuns", l'anomenada *charter of the forest*.

Tornant a la Renda Bàsica Universal, aquests documents estan considerats com els primers reconeixements de drets bàsics ciutadans. Establint especialment dos drets essencials importants per a aquest estudi. En primer lloc, al *charter of the forest*, la corona reconeix la necessitat dels ciutadans a subsistir i a utilitzar els recursos públics, o propietat de la corona en aquest cas, per a tal propòsit. En segon lloc la *Magna Carta* estableix que mentre es regularitza la situació d'una dona viuda, a aquesta se li proporcionarà una casa on pugui viure dignament, així com tindrà també dret a una part raonable dels béns comuns (National Archives, n.d.).

Per tant, en aquests dos documents, un Estat reconeix les necessitats, o algunes d'elles, dels seus ciutadans i dóna dret, sigui en forma d'usufructe o de subvenció, a satisfer aquesta necessitat amb béns públics.

Encara que pugui semblar una concessió molt bàsica o poc rellevant, en aquests documents hi neix una altra característica de la Renda Bàsica Universal que donarà peu a gran part de les aportacions que els autors que estudiarem han fet al llarg dels pròxims segles. La responsabilitat d'un Estat³ a garantir o almenys afavorir en aquest cas, un mínim de subsistència per als seus ciutadans.

² Document que es va anar adaptant fins a convertir-se en una base per a la Constitució Britànica.

³ Encara no parlem d'obligació.

1.2. La Renda Bàsica com a Dret

L'actual Regne Unit va ser un país pioner en la declaració i reconeixement d'aquests primers drets bàsics ciutadans. Molt resumidament, les revoltes socials que van aparèixer a causa de les crisis de fam durant l'edat mitjana van acabar forçant els monarques europeus a cedir part del seu poder als seus subordinats i fins i tot al ciutadà comú. Autors com Acemoglu i Robinson (2012) defensen al seu llibre *Why Nations Fail*, que aquesta pressió social va ser la que va acabar transferint progressivament el poder des dels monarques absoluts cap a un nombre més gran de persones. Fet que podria ser el major precursor d'una de les etapes més importants de la història econòmica, la revolució industrial.

Abans d'arribar a aquesta època, però, l'any 1492, l'últim any de l'edat mitjana, va néixer a Espanya Juan Luis Vives, tot i que va haver de fugir-hi l'any 1509 per la Inquisició. Va acabar vivint a l'actual Bèlgica a partir de l'any 1512. D'entre les ciutats on va viure, Bruges va ser on hi va passar més temps. L'any 1526 es va dirigir a l'alcalde d'aquesta ciutat amb un document anomenat *De Subventione Pauperum*⁴ on apel·lava a la responsabilitat del govern municipal de proveir als ciutadans un mínim de subsistència.

L'època de Vives és marcada per una forta tendència cap a l'humanisme, cap a l'adoració i respecte cap a l'ésser humà i la seva vida i existència. Tal com es podrà observar al llarg del treball, aquest humanisme, o almenys els drets essencials de la persona, inspiraran cada cop més propostes a partir d'ara. I tal com es pot observar en el text als annexos, la proposta de Vives està fundada en aquesta visió. En el text, parla del dret a no morir de fam com una condició inherent a l'ésser humà. Sigui quina sigui la seva font de pobresa, la seva forma de vida o en quines condicions hagi pogut néixer, totes les persones es mereixen un mínim de subsistència que els permeti com poder menjar.

No només lligava l'Estat a garantir un mínim de subsistència als seus ciutadans, sobretot pobres, per tal d'evitar que aquests poguessin morir de fam. També hi va vincular la responsabilitat ciutadana, introduint un element de gran importància que es coneix actualment com a Contracte Social. Malgrat que es reconegui el dret a totes les persones a no morir de fam, aquestes tenen l'única obligació de contribuir a la societat. Sigui quina sigui la seva condició o les seves capacitats han d'estar ocupats professionalment i també mentalment. Vives estableix que aquestes persones "rescatades" no poden tenir les mateixes condicions que aquells qui han aconseguit subsistir pels seus propis mitjans. Havent de dur a terme tasques més àrdues i rebre menors racions de menjar per tal de servir d'exemple.

⁴ Que podem traduir a "Sobre la subvenció dels pobres".

Tot i que aquesta la seva no va acabant-se aplicat a la ciutat de Bruges, sí que va servir més tard com a base per a aplicar un sistema de renda bàsica a la ciutat de Ypres. Aquest projecte no va tenir prou èxit per fer-ne més que una menció. Però si cal remarcar que la visió de Vives va inspirar també les *Poor Laws* d'Anglaterra.

A més d'introduir un concepte semblant al contracte social, reafirmar la responsabilitat dels Estats de donar suport incondicional als seus ciutadans o servir de base per a crear lleis en suport dels més pobres, les idees de Juan Luis Vives aporten la universalitat a la idea de la renda bàsica. Dotant a l'ésser humà d'un dret inherent a la seva existència a no morir de fam, que no se'l deixi morir independentment de les seves accions. Un dret que l'estat ha d'assegurar.

A mesura que van anar passant els segles, el món occidental es va anar alliberant dels poders autoritaris. Els corrents humanitaris i a favor de la llibertat individual van acabar inspirant, almenys parcialment, revolucions com la Nord-Americana o la Francesa. Aquestes van alhora assentar les bases de molts dels que ara es consideren els drets humans més bàsics. Les situacions d'injustícia i desigualtat provocades pels abusos de poder dels governants van acabar fent veure a molts ciutadans que la situació era insostenible i havia de canviar. Quan alguns d'aquests ciutadans es van convertir en legisladors, van començar a aparèixer un gran nombre de propostes i lleis que buscaven una redistribució de la riquesa, una menor desigualtat i una major seguretat financera. Buscant que els excessos dels ciutadans més benestants i privilegiats poguessin millorar la vida d'aquells més desfavorits.

Però fins i tot abans d'aquestes revolucions que van permetre als nous governants crear lleis més justes, l'any 1748 el filòsof francès conegut popularment com Montesquieu ja va reflexionar sobre els deures de l'Estat ja introduïts. A la seva obra *L'Esprit des Lois*, o l'esperit de les lleis, en un capítol sobre els hospitals ja va escriure: "Algunes almoines donades a un home nu als carrers no compleixen les obligacions de l'Estat, que deu a tots els ciutadans una manutenció assegurada, menjar, roba adequada i una forma de vida que no sigui contrària a la salut"⁵.

Seguint amb la idea que ja donava el text de Juan Luis Vives, Montesquieu no només parla de l'obligació d'assegurar menjar als seus ciutadans, sinó també del que es podria considerar vida digna. Ja inclou la vestimenta i un estil de vida que no sigui perjudicial per a la salut d'un ciutadà. A més, com Juan Luis Vives, també parla de l'Estat com a entitat responsable d'aquesta manutenció. Es podria interpretar com que la pobresa dels ciutadans d'un Estat no es pot deixar delegar exclusivament a les almoines de l'Església o a les donacions dels ciutadans més rics. Més enllà

⁵ Traducció parcial del Capítol XXIX de la publicació mencionada de l'any 1748.

d'aquestes ajudes, la responsabilitat de la pobresa dels ciutadans és única i exclusiva de l'Estat.

Més de dos-cents anys separen les idees de Juan Luis Vives amb les de Montesquieu. No només les dues es basen en la mateixa línia de pensament, sent aquesta que l'Estat és el responsable d'assegurar un mínim als seus ciutadans. Si no que a més podem observar com aquest mínim va augmentant al llarg dels anys. La reducció progressiva però a escala general de la pobresa eleva cada cop més el valor del que representa una vida digna.

Seguint a França, Antoine Caritat, també conegut com Marquis de Condorcet, durant el seu empresonament després de ser condemnat a mort, va escriure el que es considera com una de les primeres reflexions entorn a un estat del benestar. A la seva obra *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain*, publicada pòstumament l'any 1795, reflexionava sobre com la desgràcia que portava a un gran nombre de famílies a la pobresa i a la misèria estava realment afectant la societat en conjunt. Proposava assegurar un mínim, sobretot a les famílies que havien patit una desgràcia que els hagués portat a una situació realment complicada econòmicament. Parlava fins i tot d'un sistema molt similar al de pensions actual, on aquells qui arribessin a vells podrien rebre una part del que haguessin estalviat amb l'ajuda dels altres ciutadans que també havien estat estalviant.

Aquesta proposta d'Antoine Caritat és realment similar als estats de benestar que podem trobar en molts països occidentals. De fet es creu que va inspirar els sistemes de benestar Europeus, com l'implementat a Alemanya per Otto von Bismarck l'any 1883 (Philippe Van Parijs, n.d.).

Des d'Europa fins als llavors recents Estats Units d'Amèrica, les idees d'Antoine Caritat també van inspirar als nous legisladors d'aquell país. Un amic seu, Thomas Paine, un membre del Congrés Continental dels Estats Units conegut per la seva obra *Common Sense*, va escriure un redactat anomenat *Agrarian Justice* l'any 1797, on hi va reflexionar sobre els drets que les persones tenien sobre la terra.

En aquest text, Paine parlava de la Terra, del terreny en sí, com una propietat del conjunt sencer de la humanitat. Tot i que reconeixia que el món no seria capaç de mantenir una quantitat de persones com la d'aquell moment sense el treball de la terra dels agricultors, Paine creia que tot propietari de terra de cultiu devia el que ell va anomenar *ground-rent*⁶ a la comunitat. Ja que tot i que treballessin la terra, aquells propietaris no tenien el dret de tenir-ne la propietat exclusiva, la qual pertany a la humanitat.

⁶ Que es pot traduir a renda del sòl.

L'autor explicava que tot i el valor que aportava al món el cultiu de la terra, també havia privat a la meitat dels habitants de totes les nacions de part d'aquesta herència que la terra suposa. Pèrdua per la qual havien de ser compensats. És per això que va proposar la creació d'un fons nacional amb el qual pagar a cada persona en arribar als 21 anys una suma de 15 lliures esterlines⁷. Així com 10 lliures esterlines anuals a totes les persones a partir dels 50 anys, que equivaldrien a 1.043 lliures esterlines de 2015.

Thomas Paine no parlava en cap cas d'una almoïna que, per exemple, s'hagués de dirigir especialment als pobres com proposava Juan Luis Vives. Sinó que parlava d'un dret, d'una herència, amb la qual tota persona naixia i que per tant tota persona, rica o pobre, havia de ser compensada per la pèrdua parcial d'aquesta herència. Paine proposa aquesta mesura com una de les possibles compensacions pels drets que s'han vist afectats.

Per tant, i seguint amb la construcció de l'argument del treball, Paine, com altres autors ja estudiats, parla d'un dret essencial de la persona que l'Estat ha de respectar. Però, en aquest cas, ell ja parla explícitament d'un dret universal, no només dels americans o no només dels rics o dels pobres, sinó d'una herència universal que s'ha perdut parcialment i que cal compensar. Per tal de compensar-ho, proposa crear una renda pseudouniversal⁸ amb fons obtinguts dels propietaris que han privat a la resta de persones d'aquesta herència, d'aquest dret. Tot i que ell menciona la pobresa i la desigualtat com a conseqüència d'aquesta privació, la seva justificació no és aquesta, sinó la civilització. I és que, per tal que la civilització perduri i tingui també un significat, aquesta no pot permetre que ningú hi visqui pitjor de com hi viuria si hagués nascut fora d'ella. Es pot considerar, per tant, que aquesta renda és una obligació necessària per tal que la civilització proveeixi la seguretat que representa i promet davant la natura o la barbàrie.

De la mateixa manera que Juan Luis Vives, Paine menciona que cada persona mereix rebre això més enllà de les accions que l'hagin pogut portar a la riquesa o la pobresa, o de les accions de les persones que hagin heretat aquesta riquesa o aquesta pobresa.

A partir d'aquesta època un gran nombre de propostes van seguir aquesta línia de pensament. En major o menor grau se centraven a buscar un model per donar suport als més necessitats o bé per compensar els drets essencials de les persones

⁷ El text no menciona cap periodicitat per a aquesta renda. Contràriament al següent que es menciona i que és anual.

⁸ No del tot universal ja que, tot i reconèixer aquest dret a nivell humà, la seva aplicació es proposada únicament a nivell nacional i proposa un import diferent segons la edat, tenint en compte que el dret el perden totes les persones en la mateixa magnitud.

que s'hagin pogut veure afectades. Propostes d'autors com Thomas Spence, François Huet, Joseph Charlier, o Charles Fourier. Sent la d'aquest darrer autor digne de comentari.

Charles Fourier, d'una manera semblant a com Paine defensava el dret dels ciutadans a ser compensats per la terra perduda, defensava que la societat havia de ser recompensada per perdre el dret natural a pescar, caçar, recol·lectar i que, per tant, la civilització, en privar d'aquest dret, devia a la societat la subsistència. Aquestes idees van acabar inspirant un corrent anomenat Fourierisme, en la qual el filòsof anglès John Stuart Mill basa la seva reflexió de l'any 1885.

En aquesta, que es pot trobar als annexos d'aquest treball, John Stuart Mill explica el Fourierisme a través de la indústria, la qual es pot entendre que es pot haver creat per tal d'obtenir una major eficiència en una activitat, entre d'altres. En aquesta fàbrica, tothom rep una part de les funcions necessàries de la seva activitat. Un cop tothom té unes funcions bàsiques, la resta de funcions es reparteixen entre els treballadors més qualificats segons les seves capacitats de treball, capital i talent. Com més qualitats tingui una persona, més gran seria la part que rebria dels beneficis totals obtinguts a la fàbrica, tal com uns dividendes. Mentre que les persones menys aptes pel treball, rebrien la part pertinent per encarregar-se de les tasques més bàsiques.

Es pot interpretar en aquest raonament una gran similitud amb la societat. I és que de la mateixa manera que amb els treballadors d'una indústria, la societat en la qual vivim ens ve donada. S'hi podran trobar membres que s'adaptaran millor o pitjor amb el sistema. Però encara que no puguin ser excepcionalment beneficiosos per a aquesta societat, en formen part, i se'ls hi ha d'encarregar unes tasques amb les quals puguin ajudar al col·lectiu. A canvi, se'ls ha de proporcionar una divisió mínima dels beneficis que aquella societat obtingui, ja que en cap cas se'ls pot deixar viure pitjor que si visquessin fora d'aquesta societat en la qual han col·laborat.

Com es pot observar, moltes de les idees rere aquesta reflexió de John Stuart Mill ja han anat apareixent al llarg del capítol. Molts autors complementen o proposen canvis a idees anteriors. Potser en aquest cas es podria denotar una major inspiració en el capitalisme, ja no parlant explícitament de drets humans, sinó dels mèrits professionals i dels factors de producció individuals que ajuden a la societat a prosperar.

Són moltes les propostes que es van fent al llarg dels anys que busquen crear una societat més justa i amb menys desigualtats, sovint basades en els mateixos principis, però amb diferents formes i normalment des d'un punt de vista reflexiu,

rarament ideant una formulació per a una aplicació real. És moment, per tant, de veure un cas pràctic, l'últim d'aquest capítol.

1.3. La “Negative Tax Income”

Tal com expliquen Philippe Van Parijs i Yannick Vanderborght al seu llibre *Basic Income: A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy* (2017), el concepte de la coneguda com *Negative Income Tax* va aparèixer per primer cop l'any 1838, 47 anys abans de la publicació de John Stuart Mill que acabem de comentar, a l'obra de l'economista-matemàtic francès Augustin Cournot *Recherches sur les principes mathématiques de la théorie des richesses*. Allà, l'autor definia els “bonus”, als quals ell es refereix com un nou invent, com al contrari d'un impost sobre la renda, de fet, com a un impost negatiu sobre la renda.

No és Cournot, però, qui fa popular aquest concepte sinó Friedman amb el seu llibre *Capitalism and Freedom* (1962), on hi proposa una nova mesura per erradicar la pobresa als Estats Units. Tot i que va assegurar en una entrevista no tenir en compte l'obra de Cournot, també s'hi va referir com a *negative income tax* (Bauer et al., 2000).

Sabem que un impost sobre la renda grava els ingressos d'una persona. De forma general, els ingressos tributen a un percentatge més alt a mesura que aquests són més elevats. Sovint, ingressos que no arriben a cert llindar, tot i estar subjectes a tributació, n'estan exempts. La *negative income tax* de Friedman proposa que les persones que no arribin a cert nivell d'ingressos no només estaran exemptes de tributar, sinó que rebran una subvenció, un “impost negatiu”. És a dir, si s'estableix aquest nivell en 10.000€ anuals, tothom qui no tingui aquests ingressos quedaran exempts de tributació i rebran un ingrés de l'Estat. Aquesta subvenció tindrà, de la mateixa manera que els impostos sobre la renda, una tributació, en aquest cas negativa. Per tant, si una persona ingressa 5.000€, la meitat que el llindar establert, i aquests “tributen negativament” a un 50%, aquesta persona rebria per part de l'Estat la meitat de la diferència entre el llindar i els seus ingressos, és a dir, 2.500€. Per tant, finalment, si aquesta persona ingressa 5.000€ i en rep 2.500€ en forma de subvenció, veurà acumulats un total de 7.500€.

Si per altra banda considerem una persona que, per exemple, no treballa tantes hores com l'anterior i té uns ingressos totals de 2.500€, aquesta rebria una subvenció de 3.750€ i per tant acumularia un total de 6.250€. Com es pot observar, tot i rebre una subvenció més gran, la persona que treballa, que té més ingressos

durant l'any, acaba acumulant més ingressos totals, inclosa la subvenció, que aquella que no treballa o ho fa menys hores.

Per tant, aquest sistema fa sempre preferible rebre algun ingrés que no guanyar absolutament res. Tenint en compte a més, que aquesta subvenció, al contrari del subsidi d'atur per exemple, no es deixaria de rebre per acceptar una feina.

Com es pot observar, aquest sistema dista del concepte de renda bàsica que s'ha pogut veure fins ara. I és que Milton Friedman va proposar aquesta idea no per compensar un dret social, sinó com a una alternativa per alleujar els nivells de pobresa a l'estat del benestar, que ell veu defectuós. L'autor, vist com a defensor de les idees neoclàssiques o liberals, considera que és una mesura molt més efectiva i senzilla fer als ciutadans responsables de la gestió dels recursos que els hi corresponen. És a dir, fer que siguin els mateixos ciutadans i no l'Estat qui determini les seves prioritats. Ja que, defensa ell, es creen moltes ineficiències.

Aquesta proposició de Friedman, tot i tenir certa incondicionalitat, ja que no té en compte les circumstàncies personals de cadascú sempre que la persona es trobi per sota del llindar mínim d'ingressos, i llevat del fet que busca assegurar uns ingressos mínims a aquelles persones més necessitades, no la podem considerar com una renda bàsica universal.

I el motiu és precisament aquesta parcial incondicionalitat. El simple fet d'establir el llindar i el tant per cent de tributació negatiu és ja un conflicte. Com es determina qui mereix rebre aquesta subvenció? Com es determina quina quantitat han de rebre? Des de quin punt de vista es determinen les necessitats bàsiques d'una persona? De quin perfil de persona es tracta?

Les respostes a aquestes preguntes poden portar fàcilment a discriminacions de certs col·lectius, probablement també amb influència d'interessos polítics. Així com d'estratègies de picaresca per part dels mateixos ciutadans. Per tant, tot i no considerar explícitament les circumstàncies personals, el fet de no fer-la universal, sí que les pot afectar provocant un canvi de comportament en els ciutadans per tal d'adherir-se als seus beneficis. El que pot acabar comportant que els efectes observats distin dels desitjats.

Això no significa, però, que no sigui una eina útil o eficaç. Tot i que no s'ha acabat implementant, el sistema que Friedman va inspirar la proposta del president Richard Nixon "*Family Assistance Plan*". Però es considera que no es va dissenyar del tot correctament i va acabar generant una quantitat elevada d'ingressos no declarats. Però l'any 1975, el president Gerald Ford va iniciar l'anomenat *Earned Income Tax Credit* (EITC), un sistema que, tot i diferir del *negative tax income*, principalment

condicionant aquesta subvenció al fet que la persona estigui treballant i a la seva situació familiar, està basat en els mateixos principis i encara funciona avui dia. Segons l'IRS⁹ (2021), l'any fiscal de 2018, 25 milions de treballadors i famílies van rebre un total de 63 mil milions de dòlars, fent una mitjana nacional de 2.746 dòlars. La MIT defensa que diversos estudis avalen l'eficàcia i els beneficis d'aquest programa (Linke, 2018).

1.4. Conclusions

Són molts els autors i propostes que no s'han inclòs en aquest capítol, com per exemple el *territorial dividend* de Joseph Charlier o l'*state bonus* de Dennis Milner. Els quals poden ser formats interessants d'aplicació d'una renda bàsica. Però estan basats en principis ja estudiats al llarg d'aquest capítol i per tant no s'han tractat.

Però un cop explicats aquests principis i les diferents propostes, ja s'hauria de comprendre millor la naturalesa de la Renda Bàsica Universal. Des de les primeres rendes públiques amb certa incondicionalitat de l'antiga Grècia, passant pel reconeixement dels drets ciutadans essencials a la *Magna Carta* o a les publicacions de Thomas Paine que inspiren rendes bàsiques que busquen compensar aquests drets que els ciutadans han perdut parcialment així com alleujar els nivells de pobresa i desigualtat. S'ha anat observant com la societat en conjunt ha anat adoptant una idea cada cop més sòlida i complexa al voltant del concepte d'una RBU.

Per tant, aquesta no és una nova proposta político-econòmica que hagi aparegut per superar una situació de recessió econòmica. Encara que una proposta específica sí que pugui ser nova o innovadora, no ho és la idea d'assegurar als ciutadans un mínim per subsistir i que això sigui un dret que l'Estat i també la societat hagin de reconèixer, respectar i defensar. Sent una idea que s'ha anat formant al llarg del temps i ha anat adoptant noves formes. Evolucionant amb la societat i adaptant-se als canvis socials i econòmics. Inclouent en el seu argumentari els drets ciutadans que s'han anat reconeixent així com les millores en les condicions de vida. Al cap i a la fi, per tant, al progrés de la civilització.

⁹ *International Revenue Service*

2. Definició de la RBU

Com es pot observar al capítol anterior, no hi ha una única manera d'entendre el que es pot anomenar renda bàsica. És un concepte que s'ha anat adaptant al llarg del temps i que s'ha mostrat en diferents formes segons les circumstàncies socials, polítiques i econòmiques. Encara avui dia és difícil trobar un consens que és exactament una renda bàsica, i encara més una renda bàsica universal. El mateix nom de la Renda Bàsica Universal no dona peu a una definició única.

Començant per la renda, alguns autors proposen que tingui una forma no-dinerària, en forma de tiquets, que es puguin bescanviar per serveis bàsics. De manera que s'eviti així que es puguin donar un mal ús a aquests recursos. Per altra banda, una renda bàsica es pot relacionar amb el mínim essencial, però hi ha molts punts de vista possibles: què és essencial? Per a qui és essencial això? Aquesta necessitat bàsica és fixa? Es va adaptant als nous nivells de vida? És pràcticament impossible arribar a un consens ampli i estable respecte a aquesta qüestió. Per últim, la seva universalitat. La paraula és prou clara i senzilla, però la seva aplicació no. Donada l'esperada complicació en crear una renda així a escala mundial, s'ha anat reduint el territori que aboga aquest "univers". No s'hauria de considerar universal una renda que s'aplica només a un territori concret, encara que tots els ciutadans d'aquest en siguin beneficiaris, a causa de les conseqüències que això pot portar i que es tractaran en el següent capítol. Però per tal de poder fer una anàlisi més completa de la RBU, i tenint en compte la dificultat que suposa aquesta implementació mundial, es consideraran com universals totes aquelles rendes que vagin incondicionalment dirigides a tots els ciutadans d'un territori.

Aquesta ambigüïtat a l'hora d'entendre i definir la renda bàsica universal ha donat lloc a diverses versions d'una mateixa idea, unes més teòriques, d'altres amb un enfocament més pràctic. Es poden agrupar en cinc grans grups:

- Rendes Bàsiques No-Universals. Tot i ser rendes dineràries que busquen proveir un mínim o assegurar un nivell de benestar essencial, no tots els individus en són beneficiaris. D'una manera o altra, certs ciutadans són discriminats per les seves condicions personals i no tenen dret a rebre aquesta renda. Aquesta discriminació pot tenir moltes formes, des del nivell de renda al lloc d'origen, passant per la situació persona, legal o laboral, entre d'altres.
- Rendes Universals "Supra-bàsiques". Molt lligades al dret de la persona a tenir una vida digna, aquestes rendes pretenen garantir un benestar i nivell de vida superior al que es pot considerar com a bàsic o mínim. Més enllà del mínim per subsistir, aquestes rendes busquen garantir que els ciutadans puguin viure sense

preocupacions, a viure còmodament, mitjançant tot allò que almenys els diners puguin comprar. És un concepte molt habitual en el debat de la fi del treball¹⁰.

- Rendes Bàsiques No-Individuals. No són tant una proposta o tipus de renda sinó més aviat una discussió. Una unitat familiar formada per uns quants beneficiaris d'una renda bàsica rebria una quantitat de diners total molt més gran que una unitat familiar formada per un únic membre. A més, tal com expliquen Standing (2017) o Gorjón (2019), tot i que un major nombre de membres hauria de suposar despeses més grans, la invariabilitat d'algunes d'aquestes i les economies d'escala poden fer que la despesa relativa acabi sent menor en unitats familiars nombroses que en unitats familiars unipersonals. És per això que es discuteix la idea sobre si l'import de la RBU hauria de tenir en compte les unitats familiars, els seus membres, edats i dependència econòmica, entre d'altres. Fent beneficiari de la renda no a l'individu sinó a la unitat familiar.
- Rendes Bàsiques Universals No-Perpetues. No tant una tipologia de RBU, sinó més aviat un escenari molt comú en les proves realitzades fins ara, ja que gran part de les aplicacions pràctiques que s'estudiaran més endavant ja s'han abandonat. O bé eren estudis o proves o bé no han funcionat com s'esperava. Sigui com sigui, no han tingut continuïtat al llarg del temps. A més, pot inhibir alguns efectes d'una RBU, ja que no existeixen expectatives que perduri, condicionant així les decisions que els ciutadans prenen respecte a aquest ingrés.
- Rendes Mímines. Aquest tipus no s'hauria d'incloure dins el grup de rendes bàsiques, però habitualment es confonen. És, de fet, un altre tipus de renda que busca donar suport als col·lectius més desfavorits atorgant una ajuda que sovint està lligada a la pobresa, l'atur o la discapacitat. Són rendes essencialment basades en les característiques individuals de la persona. No és, per tant, una renda incondicional i sovint per poder rebre-la s'ha de certificar una discapacitat o comprometre's a buscar feina. En qualsevol cas, lluny de ser una renda universal, està basada en la discriminació de beneficiaris segons les seves característiques personals.

Totes aquestes variants disten molt entre sí, i algunes del que es podria entendre per RBU. Què és llavors la Renda Bàsica Universal? La resposta fàcil a aquesta pregunta seria definir-la a partir de la variant que realment funcionés. Però aquesta encara no existeix. Per tant, per poder estudiar la RBU sense considerar totes les

¹⁰ En aquest cas es fa referència a la fi del treball com al moment en el qual les persones hagin de deixar de treballar. Per exemple, en el cas que la tecnologia substitueixi les persones en moltes de les seves anteriors ocupacions laborals.

seves possibles o principals variants constantment al llarg de tota l'anàlisi d'aquest TFG s'establirà una definició concreta per a la RBU.

En primer lloc, considerarem la RBU com una transferència d'un import dinerari, en cap cas en format de tiquets o d'"espècie" que es puguin bescanviar per serveis o necessitats bàsiques. El motiu és que aquesta renda hauria d'estar destinada a tota la població, i a diferents col·lectius amb diferents preferències i necessitats. Sigui quines siguin les rendes que es determinin com a bàsiques o essencials, i sigui quina sigui la quantitat de recursos que s'hi destinin a cadascuna d'elles, sempre es discriminarà un sector de la població.

Si l'objectiu de la RBU és ajudar o donar suport als individus per tal que puguin tenir una vida digna, aquests individus haurien de poder decidir què significa tenir una vida digna i en què invertir aquests recursos per tal d'aconseguir-ho.

Seguidament, és important que es conservi al màxim possible la universalitat de la renda. Com s'ha explicat en el primer capítol, l'origen de la RBU no es basa únicament en els objectius de reduir la pobresa i la desigualtat, sinó que estava profundament lligada a l'existència de la persona i als seus drets inherents, així com a poder viure dignament. El qual havia de ser assegurat per a la societat, com una obligació, ja que no es podia permetre que una persona hi visqués en pitjor scondicions que en la barbàrie o la mateixa naturalesa, tal com reflexionava Paine. És per això que aquesta renda hauria de ser dirigida a tots els ciutadans, sense cap mena de discriminació i amb una perspectiva global.

Desafortunadament, els nombrosos conflictes arreu del món, molt sovint lligats a interessos econòmics, fan molt difícil imaginar un projecte on tots aquests països aconseguissin acordar, crear i mantenir un sistema com el de la RBU.

És per això que es consideraran per a aquest treball com a universals aquelles que estiguin destinades incondicionalment a tots els ciutadans d'un territori concret, sense cap mena de discriminació.

2.1. La Basicitat de la RBU

La qüestió més senzilla, però alhora més complexa, fa referència a la basicitat. Per una banda, que sigui bàsica implica senzillament que no sigui supra-bàsica, encara que sembli una obvietat, una RBU hauria de cobrir únicament les necessitats bàsiques. Aquelles rendes que pretenen ser una font d'ingressos que eviti, per exemple, haver de treballar, formen potser part del debat sobre la fi del treball.

Però la complexitat d'aquesta qüestió està en la definició d'aquesta basicitat, o de què implica una vida digna. És pràcticament impossible definir aquests conceptes de manera justa i sense discriminar cap persona. Sobretot, tenint en compte els diferents nivells de vida, necessitats i preferències que podem trobar en les diferents cultures arreu planeta. A grans trets, la RBU hauria de tenir un import suficientment alt per ser significatiu perquè per a que sigui factible i tingui continuïtat en el temps.

Per tal de superar aquesta dificultat conceptual, una manera de determinar aquest nivell bàsic seria a partir d'indicadors macroeconòmics com el llindar de pobresa i el salari mínim.

Un dels principals problemes entorn a aquesta qüestió és la relativitat de la pobresa, tant al pas del temps com en comparació a la resta de la població. I és que es podria raonar que un monarca de l'edat mitjana no era més ric que un ciutadà mitjà d'Itàlia en l'actualitat. Ja que aquest ciutadà corrent té accés a fonts d'energia eficients, com pot ser el gas natural, així com a aigua corrent potable i a internet, a serveis sanitaris molt avançats i gratuïts o a rapidíssims mitjans de transport.¹¹

Per altra banda, en qualsevol país podem trobar un sector més pobre que la resta. En aquest cas parlem de país com a exemple d'un territori on els drets i les lleis són molt homogènies en tota la seva extensió. Però si comparem el 5% més pobre de la població d'Espanya amb el 5% més pobre d'un país sub-desenvolupat, aquesta pobresa és difícilment equiparable. Tot i que la situació del grup a Espanya pot ser realment dramàtica, entre les seves preocupacions freqüents no hi trobarem lidiar amb conflictes armats, obtenir aigua potable per a passar el dia o patir com viure després que un desastre natural hagi destruït, de nou, tots els seus béns.

La pobresa sempre estarà lligada a aquesta relativitat, almenys tal com l'entendem ara. Els ciutadans més pobres seran molt probablement més rics que els que ho eren un segle enrere. Així com, molt probablement, formar part del col·lectiu més pobre d'un país, no significarà mai el mateix indiferentment de quin sigui aquest país.

Els estàndards de vida augmenten, i el que es considera viure dignament és cada cop més complet i inclou més mínims, però aquesta millora avançarà a ritmes molt diferents al llarg del planeta, a més que no ho farà de la mateixa manera. Per tant, no es pot lligar un mínim bàsic o essencial a aquest concepte tan variable al temps i a la localització geogràfica.

Per això una de les millors maneres d'establir l'import d'una RBU seria mitjançant indicadors com el llindar de pobresa i el salari mínim a jornada completa. Per una banda, una renda establerta a partir dels guanys mensuals del sector més pobre de

¹¹ Exemple adaptat del llibre *Economia en Colors* (Sala i Martín, 2015).

la seva població probablement tindria l'objectiu d'erradicar aquesta pobresa o que pogués cobrir les necessitats bàsiques. Per altra banda, una renda amb un import basat en el salari mínim, buscaria ser un suport molt més complet, representant l'ajuda màxima que es pot oferir a un ciutadà sense que hagi de deixar de treballar. És, per tant, una proposta molt més atrevida però també més onerosa i que representaria un augment de renda considerable per a una gran part de la població.

El mercat laboral és prou complex per limitar-lo a merament el sou mínim. Però per als objectius d'aquest treball, es podria considerar com a bàsica tota aquella renda que sigui inferior al que qualsevol persona pugui guanyar treballant a jornada completa.¹² En cas contrari, aquesta renda podria ser un mitjà substitutiu al treball per a poder sobreviure, una renda supra-bàsica. Però, com ja s'ha comentat, aquest debat va més entorn a la fi del treball i no forma part d'aquest estudi sobre la RBU.

Una renda que busqui que el grup més desfavorit de la població d'un territori tingui una renda de subsistència pot considerar-se bàsica. Tot i que més conservadora i probablement poc significativa per a gran part de la població, aquesta podria significar una gran ajuda i una manera d'escapar de la pobresa absoluta.

Per tant, en comptes d'analitzar el valor d'una RBU a partir del seu import, que és difícilment comparable entre territoris i espais temporals, el seu valor s'hauria d'analitzar respecte a la situació del país¹³. O bé a partir del que el sector més necessitat de la població necessita, o bé a partir del que pot aportar l'Estat amb aquesta renda sense que signifiqui una substitució del treball.

En conclusió, es pot considerar com a renda bàsica aquella d'import prou elevat per a significar un suport considerable per al sector més desfavorit de la població. Una renda mensual amb valor inferior al que el 10% més pobre de la població rep en aquell mateix període podria considerar-se infra-bàsica. Per altra banda, no s'hauria de considerar com a bàsica si el seu import és similar al que qualsevol persona puguin guanyar treballant a jornada completa.

Per posar-ho en context, a Espanya l'any 2018, pràcticament el 24% dels declarants d'IRPF van obtenir uns ingressos inferiors als 6.000€ anuals. Un altre 24% d'aquests va declarar haver obtingut uns ingressos entre els 12.000 i els 21.000€ (Estévez,

¹² Cal tenir en compte, però, que mentre una renda d'import molt baix podria ser insignificant per a una sola persona, sí que podria marcar una gran diferència en una unitat familiar amb molts membres.

¹³ En el supòsit d'aplicacions a escala nacional.

2019)¹⁴. Per tant, dins de les persones declarants d'IRPF, el 24% més pobre viu amb menys de 500€ mensuals. Una renda molt inferior a aquest import seria difícilment significativa per a una part considerable de la població.

Per tant, ja havent parlat sobre els conceptes de renda, bàsica i universal, així com considerant també les diferents tipologies i propostes, a partir d'aquest moment, ja s'estigui estudiant el mateix concepte o les formes que presenti a la pràctica, s'entendrà per Renda Bàsica Universal el següent:

“Ingrés d'origen públic transferit incondicionalment a tots els individus d'un territori concret per tal de proveir un suport econòmic suficientment alt que pugui evitar situacions d'extrema pobresa sense equiparar els ingressos que es poden obtenir de forma general mitjançant el treball.”

Un factor que cal citar és el de la periodicitat. I és que una RBU pot tenir un format anual o mensual, per exemple. És evident que cada periodicitat provoca un efecte diferent entre els beneficiaris. Però més enllà d'aquestes diferències, cap format va en contra dels principis de la RBU. Per tant, no se'n farà més discussió.

És fàcil observar que la definició no és precisa. I és que renunciant a aquesta globalitat, cas en el qual es podria associar el seu import a un nivell mundial de pobresa específic i establert, per exemple, la RBU pot presentar opcions molt diverses.

Cada territori, cada economia, té unes característiques, una estructura diferent en la riquesa de la seva societat, unes necessitats i preferències diferents així com un mercat laboral únic. No hi ha una fórmula de RBU que sigui efectiva per a tots els països alhora i individualment. Cada economia té un import ideal segons els factors anteriorment mencionats així com els seus recursos públics disponibles.

Tot i això, sense import mínim establert, pot ser fàcil confondre una renda bàsica amb una renda mínima o infra-bàsica. Però és important considerar que cap renda s'ha implementat al llarg termini fins ara. Per tant, una renda d'import molt baix pot ser el pas inicial d'una renda que pretén acabar sent supra-bàsica. Senzillament és necessari recordar que ha de representar un mínim suport per evitar situacions de misèria absoluta.

A més, cal tornar a tenir en compte la relativitat de la pobresa. Un import baix pot resultar ser una ajuda vital per, almenys, una part molt ínfima de la població, però amb seguretat aquesta suposaria un mitjà molt valuós per a escapar d'una pobresa

¹⁴ Cal tenir en compte que no tots els declarants de la franja més baixa d'ingressos pertanyen necessàriament al sector més pobre de la població. Persones de rendes altes o gran patrimoni poden tenir ingressos anuals baixos segons l'estructura dels seus ingressos o de la magnitud de les exempcions fiscals o deduccions.

extrema. Així com un suport considerable per als que tenen una renda lleugerament superior. Si aquesta millora es trasllada, per exemple, en un major consum, el país sencera se n'hauria de beneficiar econòmicament, tot i que no completament ni de forma notòria probablement. Aquesta reducció parcial de la pressió que suposa la RBU pot incentivar a augmentar-ne el seu import, beneficiant ara a un major grup de gent i en un grau superior també. Mentrestant, els ciutadans més desfavorits ténen més mitjans per a sortir de la pobresa mentre la desigualtat es redueix.

Per tant, no es descartarà com a bàsica una renda d'import mínim. Ja que un import excessivament alt podria provocar que s'acabés cancel·lant el projecte, resultant únicament en un altre intent fallit i un gran malbaratament de recursos públics. Mentre que, per altra banda, una renda mínima però efectiva, pot perdurar més fàcilment al llarg del temps i té una major simplicitat a l'hora d'analitzar els seus efectes i modificar-ne les seves característiques.

3. Expectatives Teòriques de la RBU

Més enllà de la seva perspectiva històrica, de la seva evolució, el debat entorn a la RBU ha ressorgit amb força enmig d'una pandèmia. Especialment un cop observades les seves conseqüències i amb profunds dubtes sobre com pal·liar-les i com fer arribar recursos ràpidament i de forma eficaç als ciutadans. Tot i tenir sovint presents els seus orígens i ser defensada com a un dret inherent a l'existència de la persona, així com un mitjà cap a un major benestar a escala mundial, la seva defensa ha agafat força pels efectes esperats. Encara que sovint està basada també en els seus objectius més destacats.

- **Pobresa:** Potser l'objectiu més important i recurrent entorn a l'aplicació de la RBU, sovint l'únic mencionat, és l'erradicació de la pobresa. Tot i ser una declaració complexa i realment agosarada, una renda d'import superior al que part dels ciutadans reben en aquell període de temps, hauria de treure d'aquell nivell de pobresa almenys a aquesta part dels ciutadans. Lògicament, anirien a parar a un nou nivell de renda que encara podria considerar-se de pobresa i que podria estar encara molt allunyat del que es pugui considerar com una vida digna. Però, en qualsevol cas, la situació dels habitants més pobres del territori hauria de veure's considerablement millorada. També per als ciutadans que són a prop però no sota un llindar de pobresa, per als quals suposaria un suport notable.
- **Desigualtat:** En relació amb als diferents nivells de renda que s'han anat comentant, una renda que es trobi entre el valor del llindar de pobresa¹⁵ i el salari mínim¹⁶ seria amb seguretat un gran suport econòmic per al sector més desfavorit de la població mentre que seria insignificant per a les persones amb rendes més altes. Però que, sent una renda universal, també la rebrien.

A més, si aquesta renda és finançada mitjançant un sistema tributari progressiu, és a dir, on les rendes més altes tributen més que les rendes més baixes, amb les diferents formes que pugui presentar, s'estaria creant un flux de renda des de les més altes cap a les més baixes, una redistribució de la riquesa i una conseqüent reducció de la desigualtat. El segon objectiu principal de la RBU.

¹⁵ Amb les diferents definicions que pugui tenir.

¹⁶ En general, el que qualsevol treballador pugui obtenir de forma general treballant una jornada completa.

Cal destacar també que, no estant lligada a cap circumstància personal, ni a cap contraprestació¹⁷, en tenir total llibertat en com invertir-la i en ser universal, es considera una eina redistributiva més justa que la majoria de subvencions actuals.

- Estabilitat: Finalment, un dels objectius menys mencionats i el més proper a l'economia i als mercats, potser el més allunyat del punt humà. Una renda constant i redistributiva, té un gran potencial d'estabilitzador econòmic. Els impostos ja han estat defensats com a estabilitzadors automàtics durant els cicles econòmics. És a dir, en èpoques d'expansió, redistribueixen la riquesa des dels més beneficiats durant aquesta fase cap als que se n'han beneficiat menys, fent el creixement menys "explosiu" i beneficiant a la societat d'una manera més proporcional. Per altra banda, en èpoques de recessió, la reducció d'impostos junt amb el pagament de subvencions¹⁸, augmenta el nivell de renda de les famílies, potencialment alleujant els efectes del període recessiu així com "catalitzant" o frenant la seva gravetat. Una eina redistributiva com la RBU s'espera que ajudi tant a aquesta estabilització com a ser un suport econòmic efectiu en èpoques de recessió. No només per ser una ajuda durant els períodes de recessió, sinó també per haver alleugerat la precarietat en l'època prèvia a la recessió, el que hauria de facilitar superar les dificultats que puguin aparèixer en el futur.

De fet, la RBU es defensa com una eina estabilitzadora a escala general, més enllà dels períodes econòmics. Perquè aporta una major seguretat, estabilitat i adaptabilitat en moments de grans canvis i situacions imprevistes. També contribueixen a l'alleujament dels processos de transició a llarg termini, com podria ser la fi del treball que s'ha comentat anteriorment.

3.1. Els Efectes Esperats

Mentre podem definir els objectius principals com aquells efectes desitjats pels quals es defensa directament la implementació d'una RBU, aquests no són els únics efectes que es preveuen amb la seva implementació, i no tots ells són desitjables.

- Salut: En primer lloc, és raonable que una renda que permeti cobrir les necessitats més bàsiques, com les despeses en alimentació, en vestimenta o energètiques millori el nivell de vida i benestar, així com alleujar les preocupacions, millorant per tant els nivells generals de salut, d'estrès i depressió, i consegüentment el nombre d'hospitalitzacions.

¹⁷ És a dir, a no haver de realitzar cap acció per a poder ser-ne beneficiari.

¹⁸ Teòricament finançades a través de l'augment dels impostos durant el període expansiu.

- Llibertat Individual: Una renda que, segons els diferents nivells d'ingressos, pugui cobrir necessitats bàsiques, esdevé un gran suport per a poder cobrir-les o suposar un "coixí" extra que pot alliberar a moltes persones d'una situació poc desitjable o millorable. També facilita emprendre un canvi a la seva vida gràcies a la seva millorada independència econòmica. És per tant, també, un mitjà que facilita a una major igualtat d'oportunitats entre els ciutadans, eliminant certes barreres econòmiques que puguin estancar a alguns d'aquests ciutadans.

És important destacar en aquest punt els efectes en la llibertat individual de la dona, tal com Gorjón (2019) explica en aquest text:

[...] Otra perspectiva a tener en cuenta cuando se habla de la libertad es la perspectiva de género. La incorporación de la mujer al mercado laboral ha sido uno de los determinantes principales que ha permitido su emancipación (Goldin, 1992). Este hecho fue decisivo en la consecución de la independencia de las mujeres al tener rentas propias. Algunos argumentos a favor de que el destinatario de las rentas mínimas o básicas sean las personas y no los hogares van en esta línea, ya que según Katada (2010) el reparto de los ingresos dentro del hogar es fundamental en el poder de negociación de la pareja. Además, la evidencia empírica demuestra que cuando la mujer tiene sus propios ingresos la probabilidad de sufrir violencia de género es menor, la probabilidad de divorcio aumenta y hay un mayor reparto de tareas en el hogar (Berniell, Mata y Pinto, 2014). Asimismo, Haushofer y Shapiro (2013) muestran el impacto de las transferencias incondicionales en el empoderamiento de la mujer en Kenia. Por lo tanto, las transferencias a personas ayudarían a reducir una situación de desigualdad en el hogar en mayor medida que las transferencias a hogares. [...]

- Emprenedoria: Si una RBU crea l'expectativa que, preferiblement de forma permanent, les despeses o part d'aquestes quedaran cobertes, això pot donar una seguretat suficient per animar a alguns ciutadans a invertir part dels seus ingressos, per exemple, en crear una empresa.
- Treball: Una renda incondicional, especialment d'import pròxim al sou mínim, atorgaria un notable poder de negociació als treballadors perquè eleva el salari de reserva, és a dir, el salari mínim pel qual els treballadors estan disposats a treballar. Veient-se obligats a treballar un menor nombre d'hores o bé a no haver d'acceptar una feina no tan desitjada ni tan poc remunerada per tal de viure, com a mínim, en les mateixes circumstàncies que abans de rebre la RBU. Això, per tant, reduiria potencialment l'oferta laboral¹⁹, almenys en forma d'hores de treball,

¹⁹ El nombre de treballadors disponibles i disposats a treballar.

causant un excés de demanda de treball que podria donar als treballadors que segueixen formant l'oferta laboral l'oportunitat d'exigir un major salari.

A més, rebre una renda no condicionada a si la persona està ocupada o no laboralment, pot incentivar a seguir treballant. De manera que, sense haver de treballar un major nombre d'hores, es puguin percebre uns majors ingressos totals.

- Eficàcia de Rendes Públiques: Pel fet de ser una renda destinada a tota la població incondicionalment, es preveu que simplifiqui fins al mínim la burocràcia. Evitant així situacions d'ineficiència i ineficàcia molt habituals en altres subvencions públiques.

Un altre aspecte molt important en aquest context és la major justícia. I és que, en ser incondicional, els legisladors no podrien dirigir-la o crear-la únicament en favor dels grups socials dels quals s'espera obtenir un major benefici polític subvencionant-los.

3.2. Els Possibles Efectes Negatius

Un dels problemes més comuns a l'hora de dissenyar plans o mesures governamentals són les conseqüències inesperades en el moment d'implementar-les. El conegut com a "efecte cobra"²⁰ és un exemple històric i que ha servit per exemplificar aquest fenomen.

- Treball: Partint de l'explicat en el mateix apartat de les conseqüències positives, una renda amb el format d'una RBU s'espera també que provoqui efectes negatius, sobretot a l'incentiu del treball. Especialment en el cas d'una RBU d'import pròxim o inclús superior al sou mínim, es pot donar la casuística que alguns treballadors no estiguin disposats a treballar el mateix nombre d'hores, o inclús a no treballar perquè aquest major salari de reserva mencionat anteriorment eleva el cost d'oportunitat d'acceptar un treball. És a dir, que el salari que cal oferir als treballadors que cobren una renda bàsica perquè prefereixin acceptar una feina és més elevat.

Especialment en els sectors on la productivitat és baixa, aquest major salari de reserva que no està lligat a la productivitat eleva el cost laboral unitari, o el cost que suposa cada treballador en relació amb el que aporta o genera amb el seu treball. En termes generals, un augment del cost laboral unitari desincentiva la contractació i afavoreix que acabi augmentant el nivell d'atur.

²⁰ Terme sovint usat per a representar situacions en les quals una mesura o acció té conseqüències totalment inesperades i, fins i tot, contraproduents. Context històric més detallat a l'annex VI.

Per tant, la implementació d'una RBU pot conduir a una reducció del nombre de persones disposades a treballar a causa de l'augment del salari de reserva i que, per tant, poden tributar contribuint al finançament d'aquesta renda. En cas que aquest major salari es pugui traslladar des d'un major poder de negociació, la qual cosa hauria d'eleva els nivells d'ingressos dels treballadors a escala general, aquest causaria un augment del cost laboral unitari desincentivant la contractació que alhora provocaria un creixement en el nivell d'atur. Reduint encara més el nombre de persones que poden contribuir al finançament de la RBU tributant.

A més del seu finançament, una situació com aquesta afectaria negativament també a l'acceptació de la RBU entre la societat. I és que aquest augment dels salaris de reserva sense una major productivitat associada, alhora redueix els salaris que les empreses estan disposades a acceptar per a la seva demanda laboral, ja que no hi ha aquest augment de productivitat mentre el cost laboral sí ha augmentat. La qual cosa dificulta l'ajust del mercat laboral i pot acabar provocant un problema d'atur voluntari. És a dir, permetre a un sector de la societat deixar sistemàticament de treballar gràcies a aquesta nova subvenció de la qual es beneficien però dificultant-ne el seu finançament, traslladant la pressió fiscal a la resta de ciutadans que sí que hi poden contribuir.

- Atracció Exterior: S'anomena "efecte crida", o sovint "welfare magnet" en anglès, a un fenomen dins el món de les migracions on les condicions, sobretot, de benestar atrau els immigrants a dirigir-se a un territori concret, on hi ha una esperada millor qualitat de vida lligada sovint a una facilitat relativa a poder accedir-hi, gràcies a polítiques migratòries relativament flexibles.

És d'esperar que en el cas de no aplicar la RBU homogèniament a escala mundial, els territoris on s'hi apliqui, on el seu import sigui més elevat o les condicions per ser-ne beneficiari més flexibles atreguin persones a immigrar-hi.

Independentment de la situació econòmica de les persones que emigrin a un país per beneficiar-se d'una RBU, si la seva arribada no va acompanyada d'una millora macroeconòmica i/o una major recaptació d'impostos, la viabilitat de la RBU es podria veure seriosament compromesa²¹. Senzillament per un augment esperat de les despeses sense un necessari augment dels ingressos.

En el cas del tipus d'immigració que podria tenir un efecte positiu en la viabilitat de la RBU, aquell on les persones que arriben a un territori estan disposades a treballar, s'ha de considerar també que aquesta immigració podria suposar una major oferta laboral. Una que a més, si el motiu d'aquesta migració és fugir d'una situació de

²¹ Assumint que gran part d'aquesta immigració pugui ser fàcilment i/o ràpidament beneficiària de la RBU del territori.

pobresa o misèria absoluta, podria estar disposada a treballar a un menor preu. El que podria eliminar el poder de negociació inicial que la RBU hauria atorgat als treballadors de l'economia en primer lloc.

És clar que cada economia i mercat laboral tenen unes característiques úniques, i el mateix fet podria tenir conseqüències oposades en mercats diferents. Es podria observar com el mercat laboral absorbeix sense cap problema aquest augment d'oferta laboral, temporalment almenys²², mentre que es podria observar per altra banda com la implementació de la RBU incrementa l'oferta laboral total, ja que molts ciutadans perceben la situació com una oportunitat per a augmentar considerablement els seus ingressos totals.

Per tant, és important tenir en compte els efectes que poden aparèixer a causa de l'atracció migratòria que es pot esperar en cas d'implementar la RBU en un nombre molt reduït de territoris, especialment si les condicions macroeconòmiques i del mercat laboral ja no són les òptimes d'entrada. Així com si aquest territori presenta una política migratòria que permet amb certa facilitat i/o rapidesa ser beneficiari de la RBU.

Per tant, una política migratòria i uns requisits per ser beneficiari d'una RBU massa flexibles podrien acabar provocant que la implementació d'aquesta no fos sostenible i s'hagués acabant de cancel·lar, o bé acabés generant alts nivells de deute per a poder mantenir-la. Això, és clar, en el cas d'implementar una RBU heterogèniament en l'àmbit de l'import i localització.

Cal destacar que en una situació com aquesta és fàcil que aparegui un conflicte social entorn a l'augment de la pressió fiscal que pot acabar també en l'aparició d'arguments xenofòbics en contra de la RBU.

- Risc: Aquest és un altre efecte relacionat amb els positius estudiats anteriorment. Si la RBU genera una seguretat en cobrir les despeses bàsiques o part d'elles, ja s'ha explicat que això pot traduir-se en el fet que algunes persones decideixin invertir aquests diners. El perill prové d'aquesta mateixa seguretat. I és que les decisions que es poden acabar fent invertint aquests diners poden tenir un risc associat molt més elevat que si no existís aquesta seguretat de tenir les necessitats bàsiques cobertes.

El major risc no significa necessàriament un inconvenient o una situació no desitjada. El problema apareix quan aquesta inversió no és profitosa. Ja que en els casos en què la inversió sigui profitosa, hi pot haver una gran millora del nivell de

²² Ja que difícilment un país pot ser capaç d'absorbir perpètuament o al molt llarg termini un augment constant de l'oferta laboral. Que seria, a més, retroalimentada per aquesta atracció exterior.

vida i del benestar, per exemple si una nova empresa té èxit. Però en cas contrari, no només el nivell de vida no milloraria, sinó que molt probablement s'acabaria en una situació pitjor. Més enllà de no haver funcionat, s'hi poden haver invertit estalvis, molt de temps o sacrificat llocs o ofertes de treball. Aquesta percepció d'inexistència de risc per cobrir les necessitats bàsiques pot incentivar invertir més recursos dels inicialment previstos en aquest projecte.

Per tant, el cost d'oportunitat d'haver realitzat la inversió pot acabar causant que s'acabi en una situació pitjor de la inicial, pitjor que si mai haguessin rebut la RBU, especialment si la fallida de la inversió coincideix amb un període de recessió.

- **Finançament:** El finançament de la RBU es pot considerar més com un repte i un debat a resoldre que un inconvenient. Al final d'aquest treball es tractarà en detall aquesta qüestió, però cal destacar alguns dels seus efectes esperats.

En primer lloc, tractant-se d'una eina d'origen públic, els impostos formen el pilar del seu finançament. Per tant, una de les primeres idees que pot venir a la ment és augmentar la recaptació. Però s'ha de tenir en compte que la RBU busca afavorir principalment a les persones més necessitades, per tant, no tindria sentit traslladar a aquestes l'augment de la pressió fiscal. És per això que es proposa incrementar la pressió fiscal a les rendes més altes. Mesura que tindria sentit des dels propòsits de la RBU. Però, cal recordar també, que com més alt sigui el patrimoni o renda de la persona, menys beneficiaria la RBU i, per tant, podria no veure els avantatges personals respecte a la seva implementació. Què podria, llavors, evitar que totes aquestes persones que no estiguessin disposades a suportar aquesta major pressió fiscal es trasllessin a un altre territori on no s'hagués implementat la RBU? Tot i que això no hauria d'impedir que es pogués finançar una RBU, sí que ho dificultaria.

Per altra banda, una pujada d'impostos no està lliure de conseqüències. Com passa sovint en l'economia, tot depèn de la situació. I és que variables com la renda mitjana, la pressió fiscal actual, la despesa pública, la competitivitat, l'endeutament o la demografia poden fer que una major pressió fiscal acabi sent beneficiosa o perjudicial.

Entre d'altres, això pot acabar depenent de l'eficiència que tingui la RBU. És a dir, com d'eficaç pugui a ser aquesta subvenció a millorar la situació econòmica dels ciutadans. En el cas que realment ho fos, els efectes d'un increment en el nivell d'impostos podrien passar relativament desapercebuts. Però per altra banda, si resulta ser un mitjà perquè molts ciutadans inverteixin diners d'origen públic en serveis que no acabin beneficiant ni al seu benestar ni al seu futur ni a la situació macroeconòmica del país, tant la RBU com la pujada d'impostos podrien acabar sent

una altra font de pobresa per al país i els seus ciutadans. Especialment si l'augment de taxació per a finançar-la és excessivament alt.

Però durant quant de temps es pot esperar que els governs puguin finançar de forma efectiva i responsable la implementació d'una RBU?

- Continuitat: Sovint el debat de la RBU es basa en si s'hauria d'implementar o no o amb quin import, el que també sovint associat amb diverses propostes de finançament. Però una qüestió rarament tractada és la seva continuïtat.

Independentment del seu import, la implementació d'una RBU suposaria un augment realment elevat dels nivells de despesa pública. Actualment, gran part dels països desenvolupats ja tenen uns elevats nivells de despesa pública, sovint menors als ingressos que perceben. Per tant, molts dels pressupostos estatals difícilment es puguin permetre un augment de despeses així.

Però suposem que se n'implementa una i que en les condicions del moment fossin sostenibles econòmicament. Suposem també que aquesta sostenibilitat dura al llarg d'un cicle econòmic d'expansió i que la ciutadania ja ha creat l'expectativa que part de les seves despeses ja estan cobertes i comencen a actuar en conseqüència. Que passaria amb aquesta renda un cop arribessin dificultats econòmiques i els ingressos públics comencessin a disminuir?

Lògicament, la sostenibilitat de la RBU és dependent a la responsabilitat ciutadana i governamental, així com al seu import i a la seva estructura de finançament. Però si alguna d'aquestes variables es veu afectada, què assegura la continuïtat d'aquesta renda quan aparegui la mínima dificultat. És important destacar que aquesta renda crearia una seguretat, tal com s'ha explicat anteriorment. En cas que aquesta renda patís una aturada, si deixés de ser permanent i contínua, la seguretat associada a aquesta es perdria. Per tant, en cas de cancel·lar-la, les conseqüències podrien ser greus. Però també, seria pràcticament impossible implementar una nova RBU que generés confiança. Molt probablement, en cas de tornar-se implementar, provocaria un efecte estalvi on tots els diners o gran part d'ells rebuts d'aquesta renda no s'invertiren o gastarien, sinó que molt probablement s'acumularien en forma d'estalvi. Ja que sense la seguretat de la seva continuïtat, difícilment s'augmentaria el nivell de despesa o es farien inversions a llarg termini.

Per tant, a més d'idear com es pot implementar, cal també considerar i estudiar les conseqüències si una RBU no es pot mantenir i s'acaba cancel·lant.

Però s'ha de tenir en compte també que el món, desenvolupat sobretot, es troba més endeutat que mai. Per tant, ara mateix els Estats dels països desenvolupats difícilment es puguin permetre una despesa pública d'aquestes dimensions. Cosa

que reafirma també la importància de debatre una qüestió així preventivament i prèviament a una recessió, no com a una solució necessària en moments de necessitat.

És també important que una sortida a una falta de recursos per a finançar la RBU i mantenir la seva continuïtat seria l'endeutament. Una mesura sovint aplicada per a mantenir les despeses estatals. Donats els altíssims nivells de deute esmentats anteriorment, la RBU no hauria de significar una altra font d'augment de la despesa i deute públics.

En conclusió, és important considerar els efectes que pot causar un finançament de la RBU que suposi un increment excessiu de la pressió fiscal. Especialment quan l'aplicació és només territorial i no universal. Ja que amenaçaria tant a la seva implementació com a la continuïtat que s'ha tractat en la primera part d'aquest apartat.

D'aquestes complicacions apareixen les proposicions entorn a que la RBU no sigui una nova subvenció, sinó una substitució d'algunes de les que ja existeixen. I això depèn principalment, és clar, de l'import d'aquesta renda. Però, sembli això una opció preferible o no, els alts nivells de despesa i endeutament estatals obliguen a tenir en compte la càrrega que una RBU suposaria.

4. Casos Pràctics

4.1. Introducció

En els capítols precedents hem establert el marc teòric en què es fonamenta la idea de la RBU, tot desgranant algunes de les principals aportacions que diversos autors han anat fent al llarg de la història. Aquest exercici ha permès acotar la definició de Renda Bàsica Universal que usem en aquest TFG. I s'han tractat les expectatives que es tenen en cas d'una aplicació pràctica. I això és el que es tractarà a continuació.

Recentment s'han dut a terme un nombre considerable de projectes relacionats amb la RBU. Alguns amb l'objectiu d'obtenir idees més clares sobre la seva implementació pràctica, altres amb la intenció d'ampliar-ne l'abast més endavant o també com a recurs per alleujar una situació de pobresa.

En aquest capítol es passarà a l'estudi empíric de la Renda Universal Bàsica. Analitzant els casos de Kènia, Canadà, Finlàndia i Noruega i Alaska, les diferents formes d'implementació implementacions promogudes a tot el món destacant la seva modalitat, els efectes observats i els resultats globals.

4.2. Experiment sobre Rendes a Kènia

El primer cas d'aquest estudi se centra en una prova experimental a llarg termini a Kènia iniciada el gener de 2018.

Inicialment, el seu objectiu era examinar els efectes de la RBU respecte altres formes de transferències en metàl·lic. Els seus impulsors (Banerjee et al., 2020) pretenien obtenir conclusions sobre la RBU davant la falta d'experiments a gran escala rigorosos en poblacions representatives. Però els efectes provocats per la pandèmia de la covid van esclatar mentre s'estava desenvolupant aquest estudi. Per tant, es van readaptar els seus objectius i es va voler observar també com es veien afectats els diferents nivells de benestar gràcies a aquests ingressos durant una pandèmia.

I és que tal com mencionen Banerjee i la resta d'autors (2020) al text, s'espera que la RBU pugui suposar un gran suport davant de situacions adverses inevitables o impredecibles, com pot ser aquesta pandèmia. Tenint en compte que un estudi (Kenya COVID-19 Economic Tracker, 2020) mencionat en l'informe d'aquest experiment (Banerjee et al, 2020) estimava que a finals de juny de 2019 els ingressos de les unitats familiars amb renda més baixa van baixar un 35% respecte de l'any 2018.

Posant-lo en context, aquest experiment es va dur a terme als comtats de Bomet i Siaya a Kènia. Comtats amb una població que es troba en un nivell de pobresa superior a la mitjana nacional. Amb un 85% de la població de l'estudi (Banerjee et al, 2020) havent passat fam en algun moment de l'any previ a l'inici de l'experiment. Tot i això, els sistemes de pagament i transferències electròniques són prou estesos, amb un 86% de la població amb dispositiu mòbil i un 13% amb un compte bancari²³ la qual cosa que va permetre proveir a tota la població d'una renda i fer-les universals dins les poblacions, tal com s'esmentava i pretenia l'experiment (Banerjee et al., 2020).

Aquest estudi (Banerjee et al., 2020) va comprendre un grup d'unitats familiars de dos subcomtats dels comtats de Bomet i Siaya mencionats prèviament. Els primers constaven de 325 pobles d'entre 30 i 55 unitats familiars. D'aquests pobles, se'n van seleccionar 295, agrupant un total d'unes 34.000 persones repartides en 14.674 unitats familiars. Es van recollir dades de 30 d'aquestes quasi 15.000 unitats familiars.

Aquestes persones es van dividir en els següents grups:

- Control: Unes 11.000 persones no van rebre cap mena d'ingrés extraordinari.
- Renda bàsica universal a llarg termini: Unes 5.000 persones, totes majors de divuit anys, rebrien 0,75 \$ diaris durant 12 anys. Import que, s'estimava, com el suficient per cobrir les necessitats més bàsiques.
- Renda bàsica universal a curt termini: Unes 8.800 persones, totes també adultes, van rebre el mateix import però únicament durant 2 anys.
- Transferències úniques: Unes 8.800 persones van rebre un únic pagament de 500 \$²⁴. Es va considerar aquest import com a l'equivalent als dos anteriors.

Cal remarcar que el tercer grup pot estar pensat per poder estudiar un altre factor molt important respecte a la RBU i també tractat al llarg d'aquest treball: les expectatives. I és que és molt important tenir en compte el canvi en el comportament que pot aparèixer en aquells ciutadans que reben una renda incondicional amb l'expectativa que sigui perpètua o de llarg termini.²⁵

²³ L'estudi (Banerjee et al., 2020) també menciona que el 73% de les unitats familiars tenia una empresa agrícola i el 21% tenia una empresa no-agrícola. Els comptes bancaris esmentats inclouen també els digitals.

²⁴ Considerat com el valor actual net equivalent a les transferències a curt termini assumint un tipus del 9,5%.

²⁵ També cal tenir en compte que només van ser beneficiaris d'aquestes rendes els ciutadans originalment censats, i no els que es van traslladar a aquests pobles posteriorment.

Per a mesurar el benestar d'aquests ciutadans es van considerar les següents variables: salut²⁶, seguretat alimentària, ingressos i ús d'estalvis i interacció social²⁷. ¿Com es van veure, per tant, totes aquestes persones afectades pels diferents tipus de renda de l'estudi?

Com és evident, els efectes no van ser els mateixos per cada tipus de renda, però tot i això, es podria dir que, amb caràcter general, aquests efectes van ser observables i positius a la vegada que lleus.

Respecte a la seguretat alimentària, es va observar que pràcticament dos terços de les unitats familiars del grup de control va admetre haver passat fam. El que indicava que la fam estava estesa. Entre els grups que van rebre una renda la fam va ser-hi una mica menys present. Especialment entre el grup que va rebre la transferència a llarg termini, que tal com indica la columna 1 de la taula "Table 5: Food Security", va tenir uns resultats pràcticament el doble de millors que la resta de grups. Però, l'informe indica que el canvi és modest, passant del 68% al 57% en aquest grup de renda a llarg termini.

Table 5: Food security

	Experienced Hunger (1)	Share of days (0 Meals/day) (2)	Share of days (1 Meal/day) (3)	Share of days (2 Meals/day) (4)	Ate Meat/Fish (5)
Long Term Arm	-0.108*** [0.021]	-0.012*** [0.003]	-0.021 [0.013]	-0.031 [0.020]	0.016*** [0.005]
Short Term Arm	-0.049*** [0.018]	-0.006** [0.003]	-0.008 [0.009]	0.000 [0.015]	0.006 [0.004]
Lumpsum Arm	-0.064*** [0.017]	-0.005* [0.003]	-0.017** [0.009]	-0.026* [0.014]	0.009 [0.006]
R-squared	.082	.021	.036	.038	.059
Control Mean	0.676	0.043	0.169	0.349	0.058
<i>P-value</i> : ST = LT	0.007***	0.069*	0.370	0.143	0.076*
<i>P-value</i> : ST = LS	0.428	0.728	0.357	0.096*	0.670
<i>P-value</i> : LS = LT	0.043**	0.036**	0.784	0.800	0.313
Observations	8398	5311	5305	5294	5309

Font: Banerjee et al. (2020)

Tenint en compte també el nombre d'àpats que s'estimava que un membre específic de la família pogués tenir, es va preveure també que, a llarg termini, era pràcticament un 1% menys probable que el grup tingués un membre de la família sense cap àpat, respecte a la mitja del grup de control que era del 3%. El que va fer indicar als promotors de l'estudi que aquest grup era, en general, menys propens a

²⁶ Que inclou situació general de salut, situació de salut mental comportaments saludables.

²⁷ Variable de la qual s'obviaran els resultats per als propòsits d'aquest treball.

passar fam en una situació com la pandèmia de la covid. Tot i ser significativa, aquesta diferència resulta ser poc notable.

Passant al benestar físic i mental, un 44% de les unitats familiars del grup de control va tenir almenys un membre malalt²⁸. Els efectes són significatius sobretot en els grups de transferències diàries, amb una relativa major caiguda en el grup de renda a llarg termini amb un 5,7%. La transferència única, per altra banda, va provocar una caiguda poc significativa del 3,6%. (Banerjee et al., 2020)

En termes de depressió entre els membres de la població, la mitjana del grup de control es va avaluar en un nivell just per sobre de 16, amb un 43,7% del total del grup de control puntuant per sobre de 16. Aquests nivells es comprenen dins d'una escala entre 0 i 60 on 16 ja es considera *depressió*. Per tant, estem parlant també d'una població generalment deprimida. Partint de l'enquesta telefònica per a detectar els nivells de depressió (veure columna 6 de la "Table 6: Health"), els canvis són significatius de nou a tots els grups de renda diària, amb una caiguda d'1,7 punts en el grup a llarg termini i 1,1 punts al grup a curt termini. (Banerjee et al., 2020)

Table 6: Health

	HH Member Sick (1)	Number of members Sick (2)	Consulted		CES-Depression Scale		
			Hospital (unconditional) (3)	Hospital (conditional) (4)	Endline (5)	Phone Survey (6)	Change (7)
Long Term Arm	-0.056*** [0.018]	-0.047 [0.030]	-0.035* [0.020]	0.002 [0.040]	-2.017*** [0.437]	-1.687*** [0.427]	0.337 [0.549]
Short Term Arm	-0.043*** [0.015]	-0.047* [0.026]	-0.046*** [0.017]	-0.052* [0.031]	-1.823*** [0.372]	-1.071*** [0.392]	0.806 [0.499]
Lumpsum Arm	-0.036** [0.014]	-0.047* [0.024]	-0.028* [0.016]	-0.018 [0.029]	-1.121*** [0.373]	-0.414 [0.413]	0.714 [0.522]
R-squared	.116	.109	.067	.018	.2	.151	.012
Control Mean	0.441	0.587	0.287	0.650	16.497	16.047	-0.411
<i>P-value</i> : ST = LT	0.492	0.987	0.600	0.207	0.672	0.165	0.411
<i>P-value</i> : ST = LS	0.634	0.995	0.299	0.291	0.063*	0.127	0.861
<i>P-value</i> : LS = LT	0.281	0.982	0.752	0.635	0.052*	0.008***	0.528
Observations	8398	8398	8398	3465	8330	8105	7955

This table reports treatment effects on measures of physical and mental health. Dependent variables related to health are an indicator for whether any household member was sick in the last 30 days (Column 1); the number of household members who were sick during the last 30 days (Column 2); an indicator for whether the household consulted a care provider at a hospital in the last 30 days (Column 3). Dependent variables related to mental health are the head of household's CES-D depression score as of endline (Column 4), as of phone survey (Column 5), and the change from endline to phone survey (Column 6). All regressions include strata fixed effects. Standard errors clustered at the village level are reported in brackets, with statistical significance denoted as: * $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$.

Font: Banerjee et al. (2020)

Resumint, dins d'una població generalment pobra amb alts nivells de malaltia i depressió, les rendes diàries van causar efectes significatius a tots els nivells, mentre que els causats per la transferència única no ho han estat tant. Dins de les rendes diàries, el grup que l'ha rebut a llarg termini ha mostrat canvis els més

²⁸ Al mateix estudi (Banerjee et al., 2020) expliquen com els casos de covid van ser molt escassos en termes nacionals. Per tant, encara que es poguessin donar alguns casos, la covid no era l'única ni la principal causa de malaltia als subcomtats de l'experiment.

notables, encara que els efectes en el benestar que han causat han estat més aviat modestos (Banerjee et al., 2020).

Així mateix, i tornant a les expectatives introduïdes anteriorment, les transferències en general, però les rendes a llarg termini especialment, van causar un increment d'activitats comercial de risc (relativament major almenys), més sensibles a grans impactes com la pandèmia (Banerjee et al., 2020).

I és que recuperant la idea ja tractada en aquest treball, la confiança generada per una renda perpètua o llarg termini, sobretot una que cobreixi les necessitats més bàsiques, pot animar als beneficiaris a participar en activitats de més risc o a invertir els ingressos habituals amb més risc. A l'estudi es comenta com aquests ingressos extres poden causar aquest efecte, amb conseqüències potencialment devastadores econòmicament. Encara que també es poden traslladar a estalvis o invertir en actius de poc risc o de necessitat bàsica (Banerjee et al., 2020). Acumular-los dit d'una altra manera. Això, mentre que no genera beneficis o millores extraordinàries en situacions econòmiques estables, sí que resulta un suport per a mantenir el consum habitual encara que els ingressos totals es vegin reduïts.

Encara que a l'estudi se n'extreuen conclusions, no tots els resultats són significatius. El que sí que es pot observar és un increment significatiu de l'ocupació en empreses no-agrícoles en tots tres grups. Però els resultats dels ingressos són més confusos, ja que es combina tant aquest canvi ocupacional, com els efectes de la pandèmia com també el final de la temporada de conreu. Tot i això, els ingressos cauen de forma molt més pronunciada al sector no-agrícola. Servint com a indicador que aquesta activitat és més arriscada que l'agrícola tot i haver-se acabat la temporada de l'última.

Un altre aspecte a tenir en compte respecte al benestar i els ingressos dels grups que van rebre les rendes diària a curt termini i única és que, havent començat l'experiment el gener de 2018, el gener de 2020 cap d'aquests dos grups rebia ja un ingrés extraordinari. Tot i la falta de dades a l'estudi, es pot intuir que part dels membres dels grups que en aquell moment ja van deixar de percebre aquestes rendes van adquirir prèviament actius de necessitat bàsica per suplir aquests moments més difícils i no presentar resultats empitjorats a nivells de fam i malaltia . Encara que les dades mostren també que el canvi ocupacional al sector no-agrícola va ser liderat pels grups a curt termini (Banerjee et al., 2020). Del que se'n pot aventurar que el grup amb menys expectatives d'ingressos a llarg termini va emprendre accions més arriscades que el grup a llarg termini.

Les conclusions de l'estudi recullen que una renda com la RBU han impactat de forma moderada però positiva, tant a la seguretat alimentària, com a la salut física i

mental dels ciutadans de l'estudi. Reduint amb caràcter general l'augment dels nivells de fam tot i les grans caigudes dels nivells dels ingressos. I és que les rendes prèvies a aquest episodi de recessió han representat un suport durant aquesta època més difícil. Aconseguint reduir l'augment de la fam tot i haver-se combinat la fi de la temporada de conreu amb la pandèmia de la covid. (Banerjee et al., 2020)

4.3. Prova pilot al Canadà

Entre els anys 1974 i 1978 els municipis de Winnipeg i Dauphin de la província de Manitoba, al Canadà, van ser seleccionats per formar part d'una prova pilot que buscava acabar implementant un sistema de Renda Anual Garantida²⁹ (RAG) a tot el país. Aquesta RAG pretenia ser una nova manera de proveir benestar als ciutadans canadencs, així com una nova forma de pagar impostos i percebre ingressos públics.

Aquesta renda no acaba de ser del tot universal, ja que només un terç de les famílies van acabar percebent la renda, anomenada MINCOME. La MINCOME havia de ser un suport econòmic per a les persones més desfavorides del poble, substituint les rendes públiques del moment, a les quals s'hi van associar ineficiències burocràtiques.

Aquest experiment resultava ser, en realitat, un dels primers estudis pràctics d'aquest nou tipus de renda que s'estava debatent, encara que totes anaven al voltant de la *Negative Income Tax* de Friedman, lluny de la RBU que ens ocupa. La intenció d'aquests experiments era poder observar i comprovar els efectes reals que aquestes rendes podien tenir sobre la població, especialment des del punt de vista de l'ocupació laboral i gestió de recursos. Motiu pel qual era essencial fer-ho en un "saturation site"³⁰, tal com indica Forget (2020) al seu informe .

Però el treball de Forget (2020) no forma part d'aquest experiment. Tot i dur-se a terme durant quatre anys, estava previst que en durés molt més. I una prova pilot, s'esperava poder ser el pas inicial per a canviar completament el sistema tributari al Canadà, implementant la RAG de l'estudi a tot el país. Realment, es van acabar recollint dades durant només dos anys. Els desencadenants de l'abandonament són varis, però el finançament n'és un dels més importants.

Aquest pla es va preveure sense despeses afegides. Redistribuint altres despeses públiques de la zona cap a aquell projecte, finalment amb un pressupost de 17

²⁹ Format de renda semblant a una RBU que es va proposar al Canadà en aquella època.

³⁰ El comentat espai d'estudi estadístic on tota la població era subjecte a formar part de l'experiment. Una "recreació" a petita escala d'una societat.

milions de dòlars³¹. El problema va aparèixer perquè en aquest pressupost no es van considerar canvis en els beneficiaris de la renda, sent una renda subjecte a condicions individuals dels possibles beneficiaris. Tampoc no es van tenir en compte correctament les despeses de gestió de l'estudi ni es va indexar el volum d'aquest pressupost a la inflació. Tot i que sí s'hi van indexar les rendes transferides. L'augment de la inflació i les dificultats financeres dels anys '70 a les quals es refereix Forget (2020), van acabar de rematar financerament el projecte. La pèrdua de força del debat sobre la renda bàsica en l'àmbit polític va ajudar al fet que es deixessin de recollir dades només dos anys més tard de començar el projecte. Acabant estudiant-se només els efectes al mercat laboral de l'estudi a Winnipeg.

L'estudi realment rellevant d'aquesta prova pilot no és l'oficial, sinó el dut a terme per Forget (2020). Qui va recuperar les dades recollides durant aquells anys, per tractar d'extreure'n conclusions aprofitant les bases de dades arran de la implementació de la seguretat social universal³² al Canadà poc abans.

Tal com s'ha destacat prèviament, la RAG no era una renda universal, és a dir, no es tractava d'una renda de la qual tothom podria ser-ne beneficiari, un cop comprovada la seva casuística personal. Per tant, la RAG era una renda totalment condicional i no pas universal. Tot i ser oferta a tota la població, l'import era més gran per aquelles persones o unitats familiars que no rebien cap mena d'ingrés, especialment quan el nombre de persones a la unitat familiar era elevat. Cada dòlar d'ingressos addicionals reduiria 50 cèntims el rebut com a RAG.

Per a certs col·lectius, aquesta nova renda només suposava un canvi de denominació en les seves subvencions. Però sí que comportava una gran millora econòmica per a altres ciutadans que prèviament no eren beneficiaris de subvencions.

Aquesta renda, per tant, no és una RBU, sinó una renda que redistribueix les antigues subvencions d'una manera que s'entén com a més justa. Especialment, es buscava proveir més seguretat i estabilitat financera en un poble on, explica Forget (2020), un gran nombre de persones eren autònoms del sector agricultor. Ciutadans que, potser a partir d'aquell moment, veurien molt menys devastadores malalties, baixes laborals, canvis sobtats en els preus o èpoques imprevistes meteorològicament.

Tot i no poder obtenir dades específiques donada la condicionalitat de la renda, es calcula a l'estudi (Forget, 2020) que famílies amb ingressos (a la dècada dels 70 cal

³¹ Dòlar americà, no canadenc.

³² O "universal health insurance".

recordar) d'entre 8 i 12 mil dòlars anuals, podien rebre uns ingressos addicionals d'entre 5 i 7 mil dòlars.

Segons explica Forget (2020), les dades recollides durant els anys 1970 i 1972 restaven arxivades físicament sense estar representades en cap base de dades. Per tant, el seu estudi només es va poder limitar a tenir en compte els anys als quals el MINCOME va estar present a Dauphin, que va ser l'única localitat on tota la població va ser considerada per l'estudi. Observant els efectes que aquesta renda va poder tenir sobre ciutadans, d'acord amb els diferents registres que l'administració tenia disponibles, sobretot al voltant de la sanitat. Els quals es presentaran a continuació.

En primer lloc, i gràcies al Departament d'Educació de Manitoba, es va obtenir que els anys durant els quals va durar l'experiment, del 1974 al 1978, va registrar-se el nombre més gran de matriculacions al dotzè curs escolar canadenc, tant pel que fa al poble com a la resta de poblacions rurals de la zona. Cal tenir en compte que aquest és un dels nivells escolars on els alumnes ja poden abandonar l'escola, per posar-se a treballar per exemple. El mateix estudi admet no tenir més dades per assegurar realment la causa de la permanència a l'escola, encara que es creu que l'estructura de la renda beneficiava als alumnes de famílies més desfavorides. Mantenint el nivell d'alumnes de famílies privilegiades que seguien estudiant, però alleugerint el cost de continuar els estudis per a aquelles famílies més desfavorides.

Un altre aspecte estudiat i observat per Forget (2020) va ser la taxa d'hospitalització de Dauphin, un 8,5% major que a les localitats de control estadístic. Mentre va durar l'experiment aquesta taxa va anar disminuint fins al punt que, pràcticament, va desaparèixer qualsevol diferència entre les taxes d'aquestes localitats. Segons Forget (2020), els resultats donen suport al fet que la renda MINCOME va ser la causant d'aquesta caiguda. La diferència entre la taxa d'hospitalització prèvia a l'experiment no va tornar a aparèixer fins al 1985. De nou, i lamentablement, l'estudi no va més enllà en demostrar una relació entre els efectes que pot tenir aquesta renda i una reducció en les taxes d'hospitalització.

Un altre efecte percebut torna a ser la salut mental. Mitjançant el registre d'abandonament dels hospitals, sigui per alta o defunció, per exemple, així com amb els requeriments i registres dels mateixos doctors, Forget (2020) va observar que Dauphin mostra una major taxa de registres hospitalaris per problemes relacionats amb salut mental que la resta de municipis de control. Aquesta taxa es va reduir a partir de la implementació del MINCOME.

Val a dir, però, que els resultats no destaquen per la seva significança estadística. Únicament els informes dels doctors mostren una tendència a la baixa de diagnòstics de salut mental amb una significació del 5%. Indicant que el personal sanitari

detectava o diagnosticava un menor nombre de casos amb problemes de salut mental.

En conclusió, la prova pilot a Dauphin i Winnipeg resulta ser un estudi pioner en la implantació d'una renda del format de renda universal bàsica al Canadà, però també a la resta de països. Però per culpa d'una mala planificació del projecte, empitjorat per una situació d'inflació generalitzada al país i finalment per una pèrdua d'interès en aquest tipus de renda tant en l'àmbit social com polític, el projecte ha acabat sent un fracàs des del punt de vista de les dades i resultats obtinguts. Més enllà del que Forget hagi aconseguit. Deixant de ser una prova pilot per una implementació a escala nacional i amb una aturada en la recollida de dades només dos anys més tard de començar-lo. Amb gran part de les conclusions i dades abandonades a l'arxiu nacional del Canadà.

Aquest estudi de Forget (2020) tracta d'obtenir conclusions a partir d'aquesta prova pilot, recuperant la metodologia del projecte i combinant-la amb la base de dades de la recentment implementada Seguretat Social canadenca. Tot i això, l'estudi és poc conclouent. Amb pocs efectes estudiats i amb resultats no suficientment significatius en l'àmbit estadístic per extrapolar-ne les situacions. Encara que sí que es podria concloure que la renda MINCOME va millorar globalment la salut dels ciutadans de Dauphin, eliminant les diferències que hi havia entre aquest poble i la resta de municipis pel que fa a hospitalitzacions i millorant l'estat de salut mental dels seus ciutadans tal i com Forget (2020) observar en el seu estudi.

Com a opinió personal, Canadà, un país molt extens en territori i amb nuclis urbans aïllats i de reduïda població, presenta molt bones condicions per a fer-hi proves pilot a petita escala. Ja que és fàcil trobar-hi poblacions amb un alt grau d'autosuficiència i reduït contacte amb l'exterior. El que podria permetre retribuir a tots els seus habitants amb una renda bàsica universal i poder-ne observar els resultats en l'àmbit personal i social al llarg termini. Encara que, és clar, un cas així també es trobaria en un context molt peculiar.

4.4. Experiment a Finlàndia

Entre gener de 2017 i desembre de 2018, el Govern finlandès, juntament amb altres entitats del país, van dur a terme un experiment de rellevància nacional que, tal com descriu l'informe (Kela, 2020), buscava respondre a:

- Com es pot redissenyar el model de seguretat social per tal de pal·liar els canvis que hi ha hagut al mercat laboral.

- Com es pot redissenyar la seguretat social per tal de promoure la participació activa i donar a la gent més incentius per a treballar.
- Si pot reduir-se la burocràcia i simplificar el sistema de subvencions.

Allunyant-se, per tant, de les intencions del MINCOME al Canadà, que buscava ser una prova pilot per una implementació a escala nacional. Aquest experiment a Finlàndia, que es tracta d'una ampliació d'un estudi preliminar, buscava aclarir els efectes que una renda com aquesta podria tenir sobre el mercat laboral i el benestar mental dels ciutadans. (Kela, 2020)

Més enllà d'aquests objectius, però, cal fer menció que un dels objectius principals de l'experiment era ajudar a entendre com rebre una renda bàsica afecta els ingressos i l'ocupació dels individus, així com l'impacte al seu benestar. (Kela, 2020)

En aquest estudi, 2.000 participants van ser escollits per a ser beneficiaris de la renda. La resta de participants no seleccionats van passar a formar part del grup de control. Les persones que optaven a ser seleccionades havien de tenir entre 25 i 58 anys, i havien d'haver rebut per part de l'institut de la seguretat social finlandès, conegut com a Kela, algun ingrés bàsic o subsidi per atur el novembre de 2016 per raons alienes a un atur temporal.

En aquest cas, per tant, la renda tampoc era universal. Tot i que tothom qui tenia opció a ser-ne beneficiari podia ser-ho les mateixes probabilitats, només podien optar a rebre aquest ingrés les persones registrades a l'oficina d'ocupació i desenvolupament econòmic. En altres paraules, persones en atur (no temporal) que cobressin el subsidi el novembre de 2016.

Cobrar aquesta nova renda bàsica no impedia poder aplicar i percebre altres ingressos bàsics existents prèviament. Però de l'import d'algunes d'aquestes rendes se'n va restar l'import de la nova renda bàsica. Els beneficis obtinguts d'aquesta rebaixa es van destinar a suplir les transferències de renda bàsica. (Kela, 2020)

L'import d'aquesta renda era de 560€ mensuals, incondicionals. És a dir, independentment de les condicions individuals o de si la persona trobava feina al llarg de l'experiment o era beneficiari d'altres rendes, l'import va restar invariable, també respecte a la inflació (Kela, 2020). Quins en van ser els resultats doncs?

Al llarg del primer any, la renda no havia provocat cap diferència entre els subjectes de prova i el grup de control en l'àmbit laboral. Un cop acabat l'experiment, es va concloure que existia una lleugera millora en la taxa d'ocupació entre les persones que van rebre la renda. Encara que, tal com admet l'informe, la implementació d'una mesura al mercat laboral pot haver afectat als resultats. (Kela, 2020)

Tot i aquesta possible distorsió en els resultats, les conclusions obtingudes el segon any poden ser correctes, ja que el que sí que s'ha pogut observar a l'estudi és que els beneficiaris descrivien el seu benestar més positivament. Traduint l'informe, *“aquests estaven més satisfets amb les seves vides i van experimentar menys malestar mental, depressió i solitud. També tenien una millor percepció de les seves habilitats cognitives com la memòria, la capacitat d'aprenentatge i la capacitat de concentració. Els beneficiaris patien menys símptomes d'estrès, menor dificultat en concentrar-se i menys problemes de salut que el grup de control”*. (Kela, 2020)

En aquest context, pot ser útil presentar un estudi anomenat *The Psychological Consequences of Money* (Vohs et al., 2006). Sense entrar massa en detall, es tracta d'un experiment basat en un concepte psicològic anomenat *“priming”*. El qual es pot definir com la modificació o alteració del comportament de les persones a través de l'associació amb un objecte o idea, en aquest cas, els diners. El que demostra l'estudi, és que les persones que tracten amb diners, que els toquen, que compten o que hi pensen directament, per exemple, mostren una major motivació però també un empitjorament de la seva empatia i solidaritat amb la resta de persones. Els resultats suggereixen que els diners creen una sensació d'autosuficiència i independència envers la mateixa persona i també envers els altres.

Rebre una renda incondicional, gratuïta en molts sentits, sobretot en persones com les de l'estudi que patien una situació de falta d'ingressos, podria explicar aquesta percepció de confiança en ells mateixos i en les seves capacitats cognitives.

Però tornant a l'experiment a Finlàndia, tenim de nou efectes que ja hem vist en certa manera en estudis anteriors. Amb l'efecte al benestar mental i emocional de les beneficiàries d'aquesta renda tornant a aparèixer. Encara que, de nou, els resultats a escala econòmica o laboral, segueixen sense ser sòlids. Cal considerar a més que en aquest cas, de la mateixa manera que en el cas canadenc, la renda no es pot considerar universal. Ja que només es va considerar possible beneficiària a una part de la població, concretament la que no tenia feina. Per tant, es podria definir com un nou model de subsidi d'atur abans que com una renda bàsica, perquè només els aturats en podien ser beneficiaris en un primer moment, amb la diferència que aquests no ho deixaven de ser en el moment de trobar feina. Això pot generar certs dubtes sobre el criteri d'aplicació d'aquesta renda. Potser limitant l'experiment a cap mena de possible aplicació o extrapolació real.

4.5. Els Fons de Riquesa Sobirana

Els coneguts en anglès com *“Sovereign Wealth Funds”* (SWF) són l'últim exemple pràctic d'aquest treball de la forma que pot adoptar una renda bàsica universal.

Els Estats sovint generen reserves de divises obtingudes habitualment a partir de l'exportació de recursos naturals, principalment petroli i en menor mesura de manufactures que acaben generant un superàvit en el comerç amb l'exterior.

En alguns casos, els governs decideixen invertir aquests excedents per tal de conservar-los i treure'n rendiment. Rendiment que pot acabar de forma prou directe als ciutadans. Sigui mitjançant rendes o passant a formar part del pressupost públic, com en el cas que s'estudiarà a continuació.

Els fons de riquesa sobirana són els encarregats de gestionar les reserves de divises invertint-los en actius financers o actius reals que proporcionen un rendiment superior a la inversió en deute públic³³. Tractant-se habitualment d'una organització de gestió privada però de propietat pública, els seus objectius van al voltant d'obtenir el major rendiment possible per a aquests fons públics amb un nivell de risc acceptable.

Tot i que els Estats Units té un gran nombre d'aquests fons en alguns dels seus Estats, Xina té tres dels cinc fons més grans del planeta des del punt de vista del valor dels seus actius³⁴. Els altres dos dins d'aquest rànquing són el *Abu Dhabi Investment Authority* amb un valor de 649.175.654.400 \$ i el *Norway Government Pension Fund Global*, el qual ostenta el valor més alt del rànquing.

També un dels més coneguts arreu del món, el *Norway Government Pension Fund Global*, o GPFG, és un dels dos fons sobirans de Noruega. Amb un valor de 1,289 bilions de dòlars (SWF Institute, 2021). El GPFG és un fons d'inversió creat el 1996 amb l'objectiu de gestionar els recursos obtinguts a partir de la venda de petroli per tal de proveir un cert nivell d'estabilitat a l'economia noruega davant de les possibles pujades i baixades de preu del petroli. Encara que també es considera una reserva financera així com un pla d'estalvis per tal que les generacions actuals i venidores es beneficiïn de la riquesa creada a partir del petroli, tal com explica el Norges Bank, el banc central de noruega, l'encarregat de gestionar el fons a través de la seva branca "*Norges Bank Investment Management*".

Actualment, tot i seguir rebent ingressos de l'explotació de combustibles fòssils de Noruega, aquests ja representen menys de la meitat del valor total del fons, obtenint la resta del valor a partir de les seves inversions (Norges Bank, 2019).

El govern noruec té accés a l'equivalent del retorn real del fons, estimat en un 3% anual, per a destinar-lo al pressupost públic. Actualment aquest retorn suposa pràcticament el 20% del pressupost públic. Representant això el retorn als ciutadans

³³ Deute públic dels Estats Units com a referència de rendiment de reserves de divises.

³⁴ Segons Sovereign Wealth Fund Institute (n.d.). Dades de juny de 2021.

noruecs dels beneficis obtinguts a partir dels recursos naturals del país (Norges Bank, 2019).

Per altra banda, el segon fons, anomenat “*Government Pension Fund Norway*”, molt inferior en valor d’actius, té una funció, tal com el seu nom indica, orientada a garantir el finançament de les creixents despeses de pensions públiques (Ministeri de Finances. Govern Noruec, n.d.) mitjançant inversions financeres al mateix país o al conjunt d’escandinàvia. Que no es tractarà amb més profunditat, ja que s’escapa dels objectius d’aquest treball.

És per això que s’estudiarà a continuació l’últim cas pràctic d’aquest treball, molt més semblant al GPF. L’“*Alaska Permanent Fund*”.

De la mateixa manera que el seu homòleg noruec, l’*Alaska Permanent Fund* és un fons sobirà que gestiona els recursos obtinguts a partir de les reserves de petroli i gas de l’estat nord-americà. Partint del que ja s’ha explicat anteriorment sobre aquest tipus de fons, les característiques rellevants d’aquest en particular són el seu valor de més de 77 mil milions de dòlars (Alaska Permanent Fund Corporation, 2021) i, sobretot, els seus dividends.

Una gran part dels fons d’inversió reparteixen entre els seus accionistes o inversors una fracció dels beneficis obtinguts al llarg d’un període. El que caracteritza a aquest fons és el criteri per a repartir dividends. Al contrari que en el cas estudiat a Noruega, els seus rendiments no van destinats al govern, sinó directament als seus ciutadans.

Tota persona que resideixi durant un any a Alaska i tingui intenció de romandre-hi té l’opció d’inscriure’s com a beneficiari d’aquests dividends anuals, anomenats “*Permanent Fund Dividends*” o PFD. Cal mencionar, però, que certs delictes i condemnes poden evitar que la persona sigui beneficiària dels dividends (Chen, 2020).

L’any 2020, el dividend anual va ser de 992 \$ per persona, mentre que, per exemple, l’any 2019 va ser de 1.606 \$. El dividend més alt es va repartir el 2008, amb un import de 2.069 \$ (Chen, 2020).

En el cas de Noruega, els rendiments del fons eren suficients per suplir un gran volum de despesa dels pressupostos públics. Però en aquest cas, malgrat que els rendiments van dirigits en forma de dividend als ciutadans, molt més directe per tant, l’import de les transferències que aquest pot generar es pot qualificar com mínim.

Malgrat la seva modesta rendibilitat, el que sí que ens permet aquest fons sobirà és avaluar els efectes individuals que ha tingut sobre les persones que ha beneficiat, ja que ho fa de forma directa. Contràriament al cas noruec.

L'informe de Guettabi (2019)³⁵ recull les conclusions de diferents estudis que han investigat la influència del PFD a diferents àrees de l'entorn social a Alaska.

Entre aquestes, la sanitat hi torna a ser present. Amb efectes positius però modestos tant al pes dels nadons al naixement, especialment entre les mares amb menys ingressos, així com en la reducció de l'obesitat per als nens de tres anys.

A més, en el cas de l'ocupació laboral, apareix com a Finlàndia una pràcticament imperceptible resposta positiva en l'ocupació de qui ha rebut aquesta renda. El mateix estudi menciona com la significança d'aquests resultats, malgrat la petita escala dels resultats, aclareix una de les hipòtesis prèviament presentades en aquest treball. Aquests estudis (Bibler et al., 2019) semblen demostrar que el PFD a Alaska ha provocat un augment de la demanda laboral així com una falta de resposta de l'oferta laboral per a pal·liar aquesta demanda. Tal com es va hipotetitzar al capítol 3. Quantitativament, però, s'estima que un embossament global de 1.000 \$ per persona genera una contracció³⁶ del 0,2% al mercat laboral. Una xifra, de nou, pràcticament negligible.

Finalment, tal com explica Guettabi (2019) al seu informe, en termes de renda i riquesa, el dividend d'Alaska ha provocat una reducció substancial de la pobresa entre els ciutadans rurals de l'Estat. Especialment entre els ancians. Un altre resultat observat més enllà d'aquesta reducció de la pobresa, és que aquesta renda ha augmentat la desigualtat d'ingressos tant a llarg com a curt termini.

Una hipòtesi per a aquest fenomen no previst en aquest TFG és que aquesta renda de petit import no sigui suficient perquè els ciutadans més pobres de la regió puguin fer un gran salt econòmic. En canvi, si aquest import s'afegeix a un ja existent cert nivell de renda, l'augment pot ser suficient per a fer un canvi molt més considerable d'estil de vida o de benestar. Potenciant un canvi encara més gran al llarg termini si aquesta diferència multiplica el seu efecte amb el pas del temps. Aquesta hipòtesi és pròpia, però, i no està demostrada empíricament. Encara que seria un efecte a tenir en compte dins l'estudi de la renda universal bàsica.

Per acabar, recuperant el fons sobirà noruec, aquest representava, no un model d'implementació de renda universal bàsica, ja que els rendiments del fons estaven destinats als pressupostos públics i no a una transferència dinerària directa. Però si representava un model de finançament. Un mètode molt rendible i sostenible d'aprofitar béns naturals valuosos del país per a beneficiar al conjunt de la població. Això ha permès el govern noruec, el quart del planeta amb més despeses (OECD,

³⁵ Informe no empíric, sense anàlisi, tot i que recull informació i conclusions d'altres estudis que sí que s'han dut a terme empíricament.

³⁶ En referència a l'augment de la demanda laboral juntament amb la menor oferta laboral.

2019), arribar a aquest punt i proveir als seus ciutadans de recursos i estructures públiques que fan d'aquest país un dels més desenvolupats del planeta.

Però, aquest cas, i en general els dels SWF, no és extrapolable a la resta de països, ja que presenta unes situacions molt particulars. D'una manera més eficaç que en el cas d'Alaska, el GPFG ha aconseguit uns nivells de rendibilitat que mereixen atenció. I és que el principi és el mateix que a Alaska. Mitjançant les finances, aquests dos estats pretenen convertir un recurs no-renovable com les energies fòssils, en una font de finançament renovable i constant. Molts altres països, però, usen els SWF per intencions que no estan relacionades ni amb assegurar una rendibilitat futura ni amb retornar als ciutadans els beneficis obtinguts mitjançant l'explotació de recursos naturals. El que explica que casos com els de Noruega i Alaska puguin ser fàcilment aplicables o habituals.

A més, discutir si l'Estat ha d'emprendre's en aquest tipus de negocis forma part d'un altre debat. Però aquest retorn del valor dels recursos naturals, propietat del conjunt dels ciutadans, en forma de retribució pública i que a més forma o pot formar la base per una renda universal bàsica, és un aspecte a tenir en compte.

Tal com reflexionava Thomas Paine, cal tornar als ciutadans el valor perdut per les terres que han estat destinades al conreu. Potser això no se soluciona amb els fons de riquesa sobirana, però sí que podria ser una mesura necessària per al finançament de despeses públiques i per al màxim rendiment dels recursos del territori quan fos possible.

5. El Finançament d'una RBU

Arribats a aquest punt, ja s'hauria de veure molt més clar el concepte de la renda universal bàsica així com es desenvolupa en un context pràctic, si més no en els termes en els quals s'ha pogut observar.

Però el finançament d'una renda universal bàsica segueix sent un dels aspectes menys tractats dins del seu debat. Malgrat la seva importància i falta de consens. El finançament és, a més, el principal argument en contra de la mateixa aplicació de la Renda Universal Bàsica.

Ja s'ha comentat prèviament com el debat del finançament de la RBU està centrat en la tributació. És a dir, en quins tributs es poden crear per finançar aquesta monumental despesa. Sovint, aquests acaben dirigits a les rendes més altes. Com ja es va tractar, sense tenir en compte cap efecte indirecte previst o no, transferir rendes d'igual import a tots els ciutadans mitjançant una major pressió fiscal a les rendes més altes hauria de contribuir a una redistribució de riquesa.

El fet de redistribuir la riquesa d'aquesta forma és una idea amb prou consens. Encara que apareixen diferències en el grau en el qual s'ha de dur a terme, habitualment per dos fronts diferents.

En primer lloc, hi ha la posició que estableix que la RBU no pot representar una altra font de càrrega fiscal per al conjunt de la societat. Sobretot tenint en compte les seves dimensions de despesa i finançament. És per això que es defensa que la RBU sigui, no una nova despesa dels pressupostos públics, sinó una nova forma de redistribuir la riquesa, de transferir subvencions i d'administrar les despeses públiques. En altres paraules, que substitueixi parcialment la figura redistribuidora de l'Estat del Benestar.

Atorgar als ciutadans la responsabilitat d'administrar els seus recursos segons les seves preferències i característiques individuals. És clar que aquesta mesura té un espectre d'implementació molt ampli. Des d'eliminar tota subvenció, a regular els preus de certs serveis essencials, passant per convertir en privada la gestió d'algunes institucions de l'estat del benestar. Aquesta substitució de responsabilitats i gestió de recursos pot adaptar moltes formes.

De forma resumida, l'objectiu és no fer més gran la despesa i la influència econòmica de l'Estat al país, sinó en administrar part de la gestió de recursos públics mitjançant els mateixos ciutadans.

Des d'altres punts de vista es defensa que l'Estat del Benestar és una estructura que cal mantenir. Especialment mentre la RBU no asseguri els seus efectes reals.

Encara que també es considera una retallada de drets i un impediment per a la igualtat d'oportunitats entre els ciutadans. En aquest sentit l'argument està sovint més associat al fet que la RBU pugui ser un substitut a les subvencions i altres transferències públiques, sempre que això no suposi una retallada en el seu import, però que en cap cas sigui un substitut de l'Estat del Benestar.

Si es traslladen aquestes idees als casos pràctics observats, tenint en compte que poden no ser realment extrapolables, no es troben evidències clares que la RBU pugui ser un substitut real de les subvencions. Especialment tenint en compte que en molts dels estudis, no es van deixar de rebre altres subvencions. O bé van substituir-se o bé van suposar un ingrés afegit. I això fa difícil saber com reaccionarien els beneficiaris si aquesta renda fos l'única font d'ingressos públics.

Per tant, resulta difícil establir un mètode inicial òptim per a una implementació a gran escala d'una RBU. I és que encara no hi ha suficient informació per a poder preveure amb major certesa els seus efectes i poder comprendre com ho pot acceptar o com hi pot reaccionar la població.

Podria ser una qüestió del moment en el qual ens trobem, però hi pot haver consens també en el fet que la gran majoria dels Estats no es poden permetre una despesa afegida d'aquestes característiques. I, tal com ja s'ha comentat, el deute no hauria de ser una opció de finançament més enllà d'una puntual font d'ingressos en un cas de recessió econòmica o lleugeres dificultats de finançament temporals.

I és que, en segon lloc, basar el finançament majoritàriament o sistemàticament sobre les rendes més altes pot provocar una situació semblant a la del Canadà. Especialment en el cas d'una renda no aplicada a escala global. Una mesura així pot acabar provocant que el pressupost per a una RBU acabi fent fallida. Si es recorda el cas del Canadà, més enllà de les despeses imprevistes i de l'exceptional inflació, una altra de les causes que va provocar la fallida del projecte fou l'augment inesperat de les persones aturades que rebrien la renda. Un cas, per tant, d'excés en la despesa estimada. Situació que és possible en una hipotètica implementació a gran escala. Especialment si no es té suficient informació sobre els seus efectes al mercat laboral. Però també és possible, contràriament, una disminució inesperada dels ingressos.

En un hipotètic cas d'implementació nacional d'una RBU. Si la càrrega fiscal recau en una mesura exagerada sobre les rendes més altes, res impedeix a aquests ciutadans emigrar, fiscalment o personal, a un altre país on no existeixi ni la RBU que poc els beneficia ni els tributs inherents. Segons quin sigui el grau d'aquesta hipotètica fuga de capitals, el pressupost per a la RBU es pot veure realment compromès.

En un altre cas hipotètic d'implementació a escala mundial, aquest fenomen hauria de ser menys probable. En primer lloc, ja que aquesta renda molt probablement estaria lligada a la necessitat econòmica de les persones més pobres a nivell mundial, l'esforç econòmic de la resta de ciutadans del món per finançar una renda d'aquest import sigui molt més modest que en el primer cas. Però, en segon lloc, és evident, una renda aplicada a escala mundial no donaria fàcilment l'oportunitat a l'anterior fuga de capitals. Sempre depenent, evidentment, de si tots o la majoria de països s'hi involucren.

6. L'Àmbit d'Aplicació. Una RBU a escala mundial.

En els capítols previs d'aquest TFG s'ha definit teòricament el concepte de renda bàsica universal, s'han presentat i tractat les conseqüències previstes en cas d'una implementació des d'un punt de vista teòric així com s'han observat les realment observades en els casos pràctics. Un aspecte recurrentment present en aquests apartats ha estat el nivell d'implementació de la RBU. La seva extensió territorial.

Es podria dir que les idees més populars que actualment es poden trobar sobre la Renda Bàsica Universal estan, no formulades, però sí inspirades en les idees que va promoure Milton Friedman (1962). I és que, encara que no tenen el format de tribut negatiu, sí que en comparteixen els objectius, més centrats a crear un nou model de redistribució de la renda, de subvencionar, de taxació o de prestació de serveis públics que en transferir una renda que es pugui considerar necessària o bàsica a la qual tota persona té dret pel simple fet de ser-ho.

Aquest és el format que inspira l'altre vessant del debat sobre la renda bàsica universal. Encara que d'autoria difusa, perquè es tracta més d'un corrent de pensament que d'una proposta concreta. És la que inspira la part més humanitària de la RBU, la qual es defineix, a trets generals, com aquesta renda inherent a l'existència de la persona i que permeti viure amb uns certs mínims.

Aquesta inconcreció, respecte la proposta real de Friedman, en compliquen la seva implementació en l'àmbit pràctic. Cosa que possiblement ha resultat en un abandonament progressiu d'aquest format de RBU contra el vessant més pragmàtic.

Un dels seus trets característics és, però, la seva universalitat real. Sent una renda que va més enllà de països i nacions, que només se centra en la persona i en els seus drets. Sovint, aquest argument no està justificat més enllà dels drets humans, que tampoc poden ser obviats.

Però al llarg d'aquest treball, tant en l'àmbit pràctic com teòric, s'ha pogut observar com la falta d'aquesta universalitat pot ser una complicació.

És evident que la universalitat és un repte, una dificultat i complexitat afegida a la idea de la renda bàsica universal. Però pot ser també un element clau.

Fins ara, les proves pilot, els casos pràctics amb intenció d'implementació real a gran escala, no han estat exitosos. La despesa econòmica ha suposat un important inconvenient en molts dels casos, així com la seva planificació o mètode d'actuació.

Els fons sobirans, malgrat el seu èxit i una inspiració per al finançament de despeses públiques i per a la rendibilització dels recursos naturals, només són aplicables, per ara, només a cada nació individualment i a les seves característiques.

La proposta realment universal de la renda bàsica podria resoldre alguns d'aquests problemes per la seva pròpia definició.

Aplicar una renda bàsica universal a escala mundial implicaria, en primer lloc, tenir en compte la riquesa mundial per a establir el nivell bàsic. A escala mundial, aquesta basicitat estaria probablement fonamentada en les necessitats de les persones més pobres del planeta. Per a les quals, una renda d'import molt baix, com en el cas de Kènia, pot suposar un canvi notable. Especialment si el finançament és entre tots els països i no exclusivament dels més necessitats.

Per altra banda, això pot implicar també un estancament d'una implementació a gran escala. Ja que una renda de l'import de l'exemple de Kènia, tot i ser notable per als ciutadans amb menys recursos, seria insignificant o molt baixa per a molts altres. Si s'estableix l'import de la renda a partir d'aquesta basicitat i els efectes de la renda resulten no ser suficients per millorar notablement les condicions econòmiques a escala individual o nacional, per tal que l'import pugui acabar pujant i beneficiant a més ciutadans, es podria veure aquest projecte com una pèrdua de temps i diners i podria molt probablement abandonar-se o no acabant implementant-se. Cal destacar, però, que dins de les possibles aplicacions a gran escala, aquesta seria una de les menys agressives i costoses econòmicament. Encara que perdre aquests ingressos per als ciutadans que n'eren dependents podria causar un gran impacte.

Per altra banda, burocràticament, la renda bàsica universal és molt més senzilla si es manté la seva universalitat. Tant a escala nacional com internacional. La diferència en una aplicació mundial són les migracions humanes i financeres.

Sovint apareix la dada que l'1% de la població posseïx una xifra molt elevada de tota la riquesa mundial. Un informe de *Credit Suisse* (2020) estima que pràcticament 3 mil milions de persones adultes acumulen menys de 10.000 \$ de riquesa. L'informe estima en un 43,4% la riquesa que acumulen els milionaris representant l'1% de la població adulta.³⁷

Això podria indicar que en una hipotètica implementació a escala mundial, aquesta renda tindria un import molt més baix que en el cas d'una aplicació nacional a un país desenvolupat, el que rebaixaria la càrrega fiscal de les persones relativament més benestants a escala mundial, les encarregades de finançar la renda. Això podria reduir la diferència entre el cost i el benefici que suposa la renda universal bàsica per a totes aquestes persones i, potser, augmentant les possibilitats d'èxit i duració a llarg termini de la RBU. En qualsevol cas, però, una aplicació universal impediria o almenys dificultaria la fuga de capitals entre països.

³⁷ Informe de *Credit Suisse* d'Octubre de 2020 amb dades de finals de 2019. S'adjunta gràfic representatiu de les dades d'aquest paràgraf a l'annex VII.

També es reduirien els incentius per a les persones no beneficiades per una renda bàsica universal a migrar a un país on sí que en serien. El que també podria implicar que els països menys desenvolupats poguessin beneficiar-se més dels efectes d'una RBU. No perdent població ni conseqüents oportunitats de desenvolupament ni tampoc recursos envers països més desenvolupats. El que podria augmentar les probabilitats que la desigualtat disminuís més equitativament.

A grans trets, es podria preveure que una implementació a escala mundial seria més senzilla en molts aspectes, més justa, més equitativa i menys costosa de finançar que en termes nacionals. Però la mateixa implementació la fa una possibilitat difícilment viable.

El més lògic seria pensar que es duqués a terme mitjançant una nova organització supranacional, com podria ser el Fons Monetari Internacional o l'Organització Mundial de la Salut. Un mitjà a través del qual els països financessin aquesta renda, poguessin transmetre les seves objeccions, proposar canvis i expressar les seves voluntats en forma de vot, per exemple.

Però per la forma que probablement adoptaria la RBU en els seus passos inicials, essent molt semblant a un acte de caritat mundial cap als països més pobres, molts altres països, especialment els que es troben en vies de desenvolupament, així com molts països benestants, podrien no veure-hi cap benefici en participar en un projecte així. El fet que hi hagi la possibilitat de participar o no en un projecte així o d'abandonar-lo en un futur, disminueix les probabilitats d'èxit de la RBU per culpa d'aquests mateixos interessos que poden variar substancialment al llarg dels anys.

7. Conclusions

Les dues frases de l'obra de 1910 de Rudyard Kipling, *If*, que encapçalen aquest TFG expressen des d'un context molt econòmic el que podem interpretar que l'autor associa a una vida digna.

Personalment, trobo que en aquelles dues frases s'expressa molt bé com cal tenir en compte que l'atzar pot determinar el nostre fracàs, però també el nostre èxit. Sovint és més difícil recordar aquesta última part.

Històricament, l'atzar ha anat perdent pes en determinar el nivell de vida i de pobresa de les persones. Sobretot a partir de la democratització de l'economia amb la caiguda del sistema feudal i la revolució industrial.

Malgrat aquests canvis, els anys que han passat, el progrés i els mitjans que existeixen actualment per proveir certa igualtat d'oportunitats, l'atzar, sigui a través del lloc o família d'origen o a través de l'èxit econòmic, segueix sent un gran determinant del nivell de pobresa dels habitants del planeta.

I és que l'atzar és un element molt present, explícitament o no, en la RBU. D'una manera o una altra, la gran majoria de propostes i implementacions pràctiques ofereixen una manera de combatre aquesta desigualtat d'oportunitats, o almenys de combatre'n les conseqüències.

Malgrat que el seu propòsit no fos millorar la salut econòmica dels ciutadans de la Grècia Clàssica, Efiltes i Pericles van promoure la idea d'una renda provinent de l'Estat que retribuïa incondicionalment als seus beneficiaris. Servís d'inspiració o no pels pròxims autors. (Encyclopaedia Britannica, n.d.)

Hem vist també com la monarquia anglesa, ja al segle XIII, va reconèixer per escrit el dret dels seus ciutadans a subsistir. Aquests documents que van acabar inspirant la constitució britànica atorgaven al "ciutadà comú" l'ús dels recursos públics, dels recursos que els boscos proveïen, de la mateixa corona per tant, per tal d'exercir aquest dret.

Ja al segle XVI, hem vist com Juan Luis Vives va defensar que més enllà de les circumstàncies personals de cada ciutadà, aquest tenia el dret a no morir de gana fossin quines fossin les causes que l'haguessin portat fins a aquell punt. I, a més, que el govern era el responsable d'exercir aquest dret. (Van Parijs, n.d.)

Recordem també que, seguint amb aquesta idea, Montesquieu no va deslliurar a l'Estat d'aquesta responsabilitat encara que la pobresa fos compensada per caritat d'altres ciutadans més rics o de l'Església. L'autor francès expressava que l'Estat

deu als ciutadans una manutenció, roba adequada i una forma de vida que no sigui contrària a la salut. (Montesquieu, 1748)

És important recordar també com les propostes de Marquis de Condorcet no van inspirar directament la idea actual de RBU, però sí els sistemes d'Estat del Benestar que coneixem avui, sobretot, a Europa. Defensant que lluitar contra la misèria dels ciutadans suposaria un gran benefici per al conjunt de la societat. (Van Parijs, n.d.)

Potser promovent el pilar fonamental per als fons de riquesa sobirana estudiats en aquest TFG, Thomas Paine (1797) va promoure la idea de tornar als ciutadans part de l'herència natural que havien perdut a causa de l'agricultura. Reconeixent la propietat pública dels recursos naturals d'un territori, inclòs el sòl, i el dret dels ciutadans a, almenys, ser compensats per la pèrdua d'aquests. Més enllà de mencionar la pobresa i la desigualtat com una conseqüència de la privació d'aquests recursos, aquesta compensació que proposava Paine era universal dins els Estats Units, dirigida tant a rics com a pobres. Però cal recordar com Paine advocava aquesta renda també com un element necessari per a preservar el sentit de la civilització. Assegurant que cap ciutadà hi visqui pitjor que com viuria en la barbàrie.

Finalment, malgrat totes les diferències entre tots dos autors i les seves propostes, Mill i Friedman, des del punt de vista filosòfic i pràctic respectivament, proposen maneres de no deixar abandonats els ciutadans menys desfavorits. Des de fer-los participar en la societat i beneficiant-los amb una part dels beneficis globals de la societat a ajudar-los fiscalment de forma progressiva fins que arribin a un nivell de renda que ja els permeti tributar, participar de forma més activa a la societat i ajudar als ciutadans que encara no han pogut arribar a aquest nivell econòmic.

Rescatant la idea anterior sobre l'atzar, les propostes que tots aquests autors han fet al llarg de la història proposen diferents maneres de millorar la situació d'aquells a qui l'atzar no ha beneficiat. O bé en el moment de néixer, o bé durant les decisions que ha anat prenent al llarg de la seva vida. Tractant de minimitzar les conseqüències negatives que hagin pogut patir aquelles persones que han buscat una millor vida sense èxit. Sovint, amb la idea per part dels autors que això forma part de viure en comunitat. Ja s'hi refereixi com a societat o com a civilització.

Després de considerar tot el context històric estudiat al llarg d'aquest TFG, sembla evident i es pot afirmar que la idea sobre una RBU no és recent. Encara que cada proposta pugui ser diferent de l'anterior, així com ho pot ser cada implementació pràctica, la idea fonamental segueix sent sòlida. Ja es defineixi com a erradicació de la pobresa, reducció de la desigualtat, millora en la igualtat d'oportunitats o garantir drets bàsics.

Però per tal de profunditzar més en el concepte de la RBU, en aquest TFG també s'ha estudiat els efectes que es poden observar en el cas d'una implementació pràctica, a partir dels resultats obtinguts d'alguns dels principals projectes que s'han dut a terme arreu del món. Per tal de poder posar la RBU en un context més pràctic.

En termes generals, el que s'ha pogut observar en aquests casos pràctics és que és realment difícil veure un cas en el qual la renda implementada sigui semblant al concepte de RBU que s'ha anat veient al llarg del TFG. Concepte que s'ha definit en aquest TFG com: "Ingrés d'origen públic transferit incondicionalment a tots els individus d'un territori concret per tal de proveir un suport econòmic suficientment alt que pugui evitar situacions d'extrema pobresa sense equiparar els ingressos que es poden obtenir de forma general mitjançant el treball."

Malgrat que aquests estudis empírics no s'hagin dut a terme en els formats més adequats per obtenir-ne els resultats més exhaustius, sí que ajuden a entendre la RBU en el context pràctic. Així com han confirmat o descartat algunes de les hipòtesis teòriques que s'han plantejat en aquest TFG.

En primer lloc, la RBU ha afectat de forma recurrent i notable la salut dels seus beneficiaris. En el cas de Kènia, va augmentar el benestar mental dels seus beneficiaris reduint un 1,7% els nivells de depressió. Així com va reduir un 5,7% el nombre de membres malalts entre les unitats familiars beneficiàries de la renda. Destacant també que va reduir els nivells generals de fam un 11% entre aquest mateix grup malgrat l'impacte que va causar la pandèmia junt amb la fi de la temporada de conreu.³⁸

La salut dels ciutadans també es va veure beneficiada a la ciutat canadenca de Dauphin. Eliminant durant la seva implementació la diferència del 8,5% en la taxa d'hospitalitzacions que presentava Dauphin respecte de la resta de localitats del grup de control així com la superior taxa de registres hospitalaris per problemes relacionats amb salut mental³⁹. Tot i no estar del tot demostrat empíricament, la implementació del MINCOME va coincidir amb el nombre més gran de matriculacions al dotzè curs escolar canadenc a Dauphin. Superant també les matriculacions a la resta de localitats rurals de la zona.⁴⁰

Malgrat no anar més enllà d'una avaluació qualitativa, els promotors de l'estudi a Finlàndia van observar una millora en la salut mental dels beneficiaris de la renda,

³⁸ Els beneficiaris que es nombren en aquests resultats pertanyen al grup que ha estat rebent una renda bàsica universal periòdica a llarg termini. (Banerjee et al., 2020)

³⁹ Malgrat els resultats de l'últim no siguin realment significatius.

⁴⁰ Forget (2020)

una reducció en els seus nivells d'estrès i menys problemes de salut que el grup de control. Apareixent també un augment de les seves habilitats cognitives així com una sensació d'estar més satisfets amb les seves vides. Aquesta prova a Finlàndia, però, no va tenir els efectes esperats en l'àmbit laboral, els quals van ser modestos i poc significatius Kela (2020). Com també han sigut modestes les contraccions de l'oferta laboral observades al Canadà. Un 0,2% per cada 1.000 \$ d'embossament individual de dividendes del fons d'Alaska. Guettabi (2019)

Tornant a l'experiment a Kènia (Banerjee et al, 2020), la RBU que s'hi va implementar també va mostrar efectes presents entre les hipòtesis d'aquest TFG. Observant com els beneficiaris d'aquestes rendes van invertir aquests recursos en noves empreses en un intent de millorar la seva situació. Probablement seguint el raonament que s'ha fet en aquest TFG segons el qual tenir cobertes en major grau les necessitats bàsiques animaria a les persones a emprendre noves activitats.

Però les inversions no van ser homogènies. Mentre alguns beneficiaris van invertir en el més arriscat sector no-agrícola buscant, probablement, beneficis potencialment més alts, altres van invertir en recursos bàsics com a forma d'estalvi. Però el xoc causat per la pandèmia durant la fi de la temporada de conreu va castigar especialment a aquells qui van invertir més arriscadament. Probablement eliminant qualsevol opció de benefici. Mentre aquelles persones qui van invertir en recursos bàsics van poder mantenir el consum malgrat els menors ingressos, així com van mantenir sota control els nivells de gana.

En sí, no s'ha d'associar aquest risc a un desavantatge. La pandèmia ha estat una situació extraordinària, imprevisible i devastadora econòmicament i humana. El que ha comportat grans pèrdues en el cas d'aquestes famílies, així com en podria haver comportat a gran part de les famílies d'un país en el cas d'una aplicació a escala nacional. Però sense aquesta circumstància extraordinària, molt probablement el benestar de les famílies hauria millorat notablement al llarg del temps fruit dels beneficis d'aquestes inversions arriscades. És clar, no sortiria bé per a tothom, però la societat n'hauria sortit beneficiada col·lectivament. I per a aquells qui no varen tenir èxit, encara tindrien la RBU.

Malauradament, els estudis empírics no resolen gaires més hipòtesis d'entre les quals s'han plantejat en aquest treball. No podent observar, per exemple, efectes significatius sobre la pobresa, la desigualtat o l'estabilitat econòmica. L'estudi de Banerjee (et al., 2020), donada la seva durada de 12 anys, podria aclarir molts d'aquests dubtes un cop hagi acabat. Encara que un únic estudi no és suficient.

Els estudis també han mostrat com mantenir un projecte com aquest de forma sostinguda i sostenible al llarg del temps és realment un repte que cal tenir en

compte. Especialment si ES comencen a promoure projectes de major abast i duració en el futur. També han demostrat en certa manera com no respectar el concepte original, sobretot des del punt de vista de la seva universalitat, crea moltes ineficiències, com en el cas del Canadà, o pot fer menys extrapolables els resultats a altres casos, com a la prova a Finlàndia.

Es pot concloure, però, que aquests estudis empírics han confirmat algunes de les hipòtesis plantejades en aquest TFG, el que, espero, deixi més clar tant el concepte de la RBU així com hagi aclarit quins poden ser els efectes previstos en el cas d'una implementació a gran escala. Però també, crec, han demostrat que la implementació d'una RBU assegura una notable millora en la salut física i mental dels ciutadans que la rebin, la qual cosa no es pot obviar. Recordant, però, que no es coneix actualment com poden canviar tots aquests efectes al llarg termini.

Sobre els fons de riquesa sobirana, malgrat representar una prometedora forma de finançament sostenible de despeses públiques, el seu èxit resulta ser massa dependent en la casuística individual de cada país. No podent aportar a la RBU cap mètode de finançament o aplicació extrapolable a qualsevol cas.

Més enllà del que no s'hagi pogut resoldre en aquest TFG mitjançant els estudis empírics, són molts els conceptes que encara cal tractar sobre la RBU. Molts d'ells, però, molt lligats a la seva implementació real i no tant a la seva comprensió. Es pot profunditzar, per tant, en com d'eficaç pot ser realment una RBU com a renda pública, especialment comparant-la amb la resta de rendes públiques. També en com d'efectiva pot ser com a estabilitzadora econòmica al llarg dels cicles d'expansió i recessió, així com qui n'han de ser els beneficiaris. Específicament respecte als menors d'edat i aquelles persones qui hagin comès un delicte. Sense passar per alt tampoc quina hauria de ser la fiscalitat d'una renda com aquesta. Encara que molts d'aquests conceptes es poden debatre, difícilment es podran aclarir sense un experiment a llarg termini.

Ja per concloure, hem pogut observar com aquesta renda és una idea que fa segles que és entre nosaltres, i que ha anat adoptant formes diferents segons el context social i econòmic. És natural pensar, per tant, que aquesta adaptació encara continua i encara veurem noves i prometedores propostes en el futur.

Actualment, el debat sobre la RBU s'ha reobert, entre d'altres, a causa dels dubtes que genera l'eficàcia real d'una mesura com el Pla de Recuperació per a Europa per pal·liar els efectes que ha provocat una recessió com l'actual.

Crec que és essencial, però, progressar en aquest debat pel potencial que té una mesura com la RBU. Sempre tenint present la responsabilitat que implica un projecte com aquest tant pel present com pel futur.

I és que s'ha estat parlant molt de com pot fracassar o què podria passar en aquest cas. Però un altre cas que cal estudiar és aquell en el qual la RBU sigui un èxit, també a llarg termini. ¿Pot la RBU acabar substituint subvencions amb una gran parcialitat política? ¿Transferint als ciutadans la responsabilitat i decisió de què implica viure dignament? És més, ¿podria la RBU, amb l'ajuda de la robotització del mercat laboral, deslligar a les persones de l'obligació de treballar per poder subsistir? De fet, ¿Podria ser una eina necessària en tal situació? Crec que és un debat interessant que cal explorar donat el context actual del mercat laboral.

Si la RBU no fos una eina prou poderosa per projectes així, sí que pot ser assegurar la subsistència de cadascú de nosaltres. Deslliurant d'una desgràcia perpetua a tots aquells qui han vist condicionada negativament la seva vida pel lloc on han nascut o per la família amb la qual han crescut. Deslliurant a la persona de l'atzar que pesa sobre les conseqüències de cadascuna de les nostres accions.

Bibliografia

- About the fund. (n. d.) *Norges Bank Investment Management*. Recuperat de <https://www.nbim.no/en/> (Accés: juny 2021)
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012) *Why Nations Fail*. Nova York, Estats Units d'Amèrica. Deusto.
- Arnold, C. (10 de julio de 2020). Pandemic speeds largest test yet of universal basic income. *Nature*. Recuperat de <https://www.nature.com/articles/d41586-020-01993-3> (Accés: octubre 2020)
- Basic Income. (n.d.). *Basic Income Earth Network*. Recuperat de <https://basicincome.org/> (Accés: gener 2021)
- Basic income experiment (2020). *Kela*. Recuperat de <https://www.kela.fi/web/en/basic-income-experiment>
- Banerjee, A., Faye, M., Krueger, A., Niehaus, P., & Suri, T. (2 de setembre de 2020). *Effects of a Universal Basic Income during the pandemic*. Cambridge, Massachusetts: MIT SLOAN.
- Bauer, K., Groot, L., Jacquet, L., Suplicy, E., & Vanderborgh, Y. (Maig de 2000) The Basic Income European Network News Flash N°3. *Basic Income European Network*. Recuperat de <https://basicincome.org/bien/pdf/NewsFlash3.pdf> (Accés: octubre 2020)
- Bibler, A., Guettabi, M., & Reimer, M. (21 de Març 2019). *Short-term Labor Responses to Unconditional Cash Transfers*. (University of Alaska Anchorage) Anchorage, Estats Units d'Amèrica: Institute of Social and Economic Research. Recuperat de: https://www.researchgate.net/publication/331916985_Short-term_Labor_Responses_to_Unconditional_Cash_Transfers (Accés: juny 2021)
- Bidanure, J. U. (2019). The Political Theory of Universal Basic Income. En Stanford (Ed.) *What is Basic Income*. Recuperat de <https://basicincome.stanford.edu/about/what-is-ubi/> (Accés: octubre 2020)
- Breay, C., & Harrison, J. (2014). Magna Carta: an introduction. *British Library*. Recuperat de <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-an-introduction> (Accés: gener 2020)
- Charter of the Forest, 1225. (n.d.). *The National Archives*. Recuperat de <https://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/magna-carta/charter-forest-1225-westminster/> (Accés: gener 2021)
- Chen, J. (15 d'octubre de 2020). Alaska Permanent Fund. *Investopedia*. Recuperat de <https://www.investopedia.com/terms/a/alaska-permanent-fund.asp> (Accés: juny 2021)
- Condorcet (1795) *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* (p. 342-343). Recuperat de https://fr.wikisource.org/wiki/Esquisse_d%27un_tableau_historique_des_progr%C3%A8s_de_l%27esprit_humain/10 (Accés: gener 2020)
- Cox, D. (25 de juny de 2020). Canada's forgotten universal basic income experiment. *BBC*. Recuperat de <https://www.bbc.com/worklife/article/20200624-canadas-forgotten-universal-basic-income-experiment> (Accés: octubre 2020)
- Dwyer, P. (29 d'octubre de 2019). Universal Basic Income. *Bloomberg*. Recuperat de <https://www.bloomberg.com/quicktake/universal-basic-income> (Accés: octubre 2020)
- Earnings per capita (USD, PPP) - past 14 days. (n.d.). *Kenya COVID-19 Economic Tracker. Weekly Statistics*. Recuperat de: <https://www.kenyacovidtracker.org/timeseries.html> (Accés per part de la font: agost 2020)
- Ephialtes. Greek politician. *Encyclopaedia Britannica*. Recuperat de <https://www.britannica.com/biography/Ephialtes-Greek-politician> (Accés: gener 2021)
- Estévez Torreblanca, M. (13 d'abril de 2019) El 1% de los españoles con mayores rentas ingresa un 10% más que hace una década, mientras el resto se estanca. *eldiario.es*. Recuperat de https://www.eldiario.es/economia/espana-ingresa-decada-riqueza-estanca_1_1605947.html#:~:text=En%20Espa%C3%B1a%2C%20el%2024%25%20de,%2C6%20millones%20de%20declarantes (Accés: juny 2021)
- Friedman, M. (1962) *Capitalism and Freedom*. Chicago, Estats Units d'Amèrica: The University of Chicago Press.

- Foner, P. S. (4 de juny de 2021). Thomas Paine. British-American author. *Encyclopaedia Britannica*. Recuperat de <https://www.britannica.com/biography/Thomas-Paine> (Accés: gener 2020)
- Forget, E. L. (15 d'octubre de 2020). *The Town with No Poverty: The Health Effects of a Canadian Guaranteed Annual Income Field Experiment*. (Canadian Public Policy – Analyse de Politiques, vol. XXXVII, no. 3 2011). Universitat de Manitoba, Winnipeg, Canadà: UTP Journals Press. (Accés: maig 2021)
- General government spending. (2020). *Organisation for Economic Co-operation and Development*. Recuperat de <https://data.oecd.org/gga/general-government-spending.htm> (Accés: maig 2021)
- The Government Pension Fund. (n.d.) *Ministry of Finance. Norway Government*. Recuperat de <https://www.regjeringen.no/en/topics/the-economy/the-government-pension-fund/id1441/> (Accés: maig 2021)
- Gorjón, L. (Novembre de 2019). *Renta básica universal y renta mínima: ¿soluciones para el futuro?* ICE Revista de Economía. (Accés: novembre 2020)
- Guettabi, M. (20 de maig de 2019). *What do we know about the effects of the Alaska Permanent Fund Dividend?* (University of Alaska Anchorage) Anchorage, Estats Units d'Amèrica: Institute of Social and Economic Research. Recuperat de: https://pubs.iseralaska.org/media/a25fa4fc-7264-4643-ba46-1280f329f33a/2019_05_20-EffectsOfAKPFD.pdf (Accés: juny 2021)
- Haagh, L. (Setembre de 2019). Basic Income, Health Constitution and Governance Coherence for Human Development. University of York.
- Kagan, J. Government Pension Fund of Norway (GPFN). (14 de novembre de 2020). *Investopedia*. Recuperat de <https://www.investopedia.com/terms/g/government-pension-fund-norway.asp> (Accés: juny 2020)
- Kluth, A. (3 d'octubre de 2020). Would a Universal Basic Income Make Us Lazy or Creative? *Bloomberg*. Recuperat de <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-10-03/would-a-universal-basic-income-make-us-lazy-or-creative-germany-study-explores> (Accés: octubre 2020)
- Linke, R. (2018). Negative income tax, explained. *Ideas Made to Matter. MIT Management SLOAN School*. Recuperat de <https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/negative-income-tax-explained> (Accés: gener 2021)
- Magna Carta, 1225. (n.d.). *The National Archives*. Recuperat de <https://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/magna-carta/magna-carta-1225-westminster/> (Accés: gener 2021)
- Matthews, A. (30 de maig de 2020). Does Finland show the way to universal basic income?. DW. Recuperat de <https://www.dw.com/en/does-finland-show-the-way-to-universal-basic-income/a-53595886> (Accés: octubre 2020)
- Mihm, S. (19 de febrer de 2019). Why Legendary Economists Liked Universal Basic Income. *Bloomberg*. Recuperat de <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-02-19/universal-basic-income-wasn-t-invented-by-today-s-democrats> (Accés: octubre 2020)
- Mill, J. S. (1885) *Principles of Political Economy*. En J. L. Laughlin, Ph. D. (Ed.) (p. 166-168). New York: Project Gutenberg (2009). Recuperat de <https://eet.pixel-online.org/files/etranslation/original/Mill,%20Principles%20of%20Political%20Economy.pdf> (Accés: febrer 2020)
- Montesquieu (1748). *De l'Esprit des lois. Quatrième partie: Livres XX à XXIII*. En J.M. Tremblay (Ed.) Les classiques des sciences sociales (p. 125). Chicoutimi, Québec. Recuperat de http://classiques.uqac.ca/classiques/montesquieu/de_esprit_des_lois/partie_4/esprit_des_lois_Livre_4.pdf (Accés: gener 2020)
- Paine, T. (1791-1804). *The writings of Thomas Paine*. En M. D. Conway (Ed.) *The Writings of Thomas Paine, Collected and Edited by Moncure Daniel Conway* Vol. 3. (p. 218-2020). New York: G.P. Putnam's Sons (1894). Recuperat de https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1082/Paine_0548-03_EBk_v6.0.pdf (Accés: febrer 2020)
- Plan de recuperación para Europa. *Comisión Europea*. Recuperat de https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_es (Accés: octubre 2020)
- The pros and cons of universal basic income (n.d.). *Penguin Books*. Recuperat de <https://www.penguin.co.uk/articles/2018/universal-basic-income-pros-cons.html> (Accés: octubre 2020)

- Sovereign Wealth Fund (SWF) (26 de novembre de 2020). *Investopedia*. En E. Stevez. (Ed.) Recuperat de https://www.investopedia.com/terms/s/sovereign_wealth_fund.asp (Accés: maig 2021)
- Results of Finland's basic income experiment: small employment effects, better perceived economic security and mental wellbeing (6 de maig de 2020). *Kela*. Recuperat de https://www.kela.fi/web/en/news-archive/-/asset_publisher/IN08GY2nIrZo/content/results-of-the-basic-income-experiment-small-employment-effects-better-perceived-economic-security-and-mental-wellbeing (Accés: maig 2021)
- Sala i Martín, X. (2015). *Economia en Colors*. Barcelona, Espanya. Rosa dels Vents.
- Sala i Martín, X. (2018). *La Invasió dels Robots i altres relats de: Economia en Colors*. Barcelona, Espanya. Rosa dels Vents.
- Shorrocks, A., Davies, J., & Lluberias, R. (Octubre de 2020). *Global wealth report 2020*. Credit Suisse Research Institute. (Accés: juny 2021)
- Standing, G. (2017). *Basic Income: And How We Can Make It Happen*. Regne Unit. Penguin Books Random House.
- Statistics for Tax Returns with EITC (29 de gener de 2021). *Internal Revenue Service*. Recuperat de <https://www.eitc.irs.gov/eitc-central/statistics-for-tax-returns-with-eitc/statistics-for-tax-returns-with-eitc> (Accés: maig 2021)
- Top 100 Largest Sovereign Wealth Fund Rankings by Total Assets. (n.d.) *Sovereign Wealth Fund Institute*. Recuperat de: <https://www.swfinstitute.org/fund-rankings/sovereign-wealth-fund> (Accés: juny 2021)
- Total Fund Value. (n.d.). *Alaska Permanent Fund Corporation*. Recuperat de <https://apfc.org/> (Accés: juny 2021)
- Universal basic income gains momentum in America (8 d'agost de 2020) *The Economist*. Recuperat de <https://www.economist.com/united-states/2020/08/08/universal-basic-income-gains-momentum-in-america> (Accés: octubre 2020)
- Universal basic income: money for nothing (19 de maig de 2019). *Financial Times*. Recuperat de <https://www.ft.com/content/7c7ba87e-229f-11e6-9d4d-c11776a5124d> (Accés: octubre 2020)
- Van Parijs, P., & Vanderborght, Y. (2017) *Basic Income. A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy*. Cambridge, Massachusetts. Londres, Anglaterra. Harvard University Press.
- Van Parijs, P. A short history of the Basic Income idea. *Basic Income Earth Network*. Recuperat de <https://basicincome.org/history/> (Accés: gener 2021)
- Vereckey, B. (1 d'octubre de 2020). How a universal basic income stabilized Kenyans in bad times. *MIT Management SLOAN School*. Recuperat de <https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/how-a-universal-basic-income-stabilized-kenyans-bad-times> (Accés: octubre 2020)
- Vohs, K. D., Mead, N. L., & Goode, M. R. (17 de novembre de 2006). *The Psychological Consequences of Money*. (VOL 314 SCIENCE). Science Magazine.

Annex I

“Even those who have dissipated their fortunes in dissolute living – through gaming, harlots, excessive luxury, gluttony and gambling – should be given food, for no one should die of hunger. However, smaller rations and more irksome tasks should be assigned to them so that they may be an example to others. [...] They must not die of hunger, but they must feel its pangs.” Whatever the source of poverty, the poor are expected to work. “Even to the old and the stupid, it should be possible to give a job they can learn in a few days, such as digging holes, getting water or carrying something on their shoulders.” The point of requiring such toil from the beneficiaries of the scheme is in part to make them contribute to the funding of the latter. But it is also to make sure that “being busy and engrossed in their work, they will abstain from those wicked thoughts and actions in which they would engage if they were idle”. Indeed, this concern should consistently extend to those born rich: Emperor Justinian was right, according to Vives, “in imposing a law that forbade everyone to spend his life in idleness”. If the poor cannot be parasites, why could the rich? Van Parijs (n.d.)

Annex II

“Quelques aumônes que l'on fait à un homme nu dans les rues, ne remplissent point les obligations de l'État, qui doit à tous les citoyens une subsistance assurée, la nourriture, un vêtement convenable, et un genre de vie qui ne soit point contraire à la santé.” Montesquieu (1748).

Annex III

Il existe donc une cause nécessaire d'inégalité, de dépendance et même de misère, qui menace sans cesse la classe la plus nombreuse et la plus active de nos sociétés. Nous montrerons qu'on peut la détruire en grande partie, en opposant le hasard à lui-même ; en assurant à celui qui atteint la vieillesse, un secours produit par ses épargnes, mais augmenté de celles des individus qui, en faisant le même sacrifice, meurent avant le moment d'avoir besoin d'en recueillir le fruit ; en procurant, par l'effet d'une compensation semblable aux femmes, aux enfans, pour le moment où ils perdent leur époux ou leur père, une ressource égale et acquise au même prix, soit pour les familles qu'afflige une mort prématurée, soit pour celles qui conservent leur chef plus long-temps ; enfin, en préparant aux enfans qui atteignent l'âge de travailler pour eux-mêmes, de fonder une famille nouvelle, l'avantage d'un capital nécessaire au développement de leur industrie, et s'accroissant aux dépens de ceux qu'une mort trop prompte empêche d'arriver à ce terme. C'est à l'application du calcul aux probabilités de la vie, aux placemens d'argent, que l'on doit l'idée de ces moyens, déjà employés avec succès, sans jamais l'avoir été cependant avec cette étendue, avec cette variété de formes qui les rendroient vraiment utiles, non pas seulement à quelques individus, mais à la masse entière de la société qu'ils délivreroient de cette ruine périodique d'un grand nombre de familles, source toujours renaissante de corruption et de misère. Condorcet (1795)

Annex IV

"It is a position not to be controverted that the earth, in its natural uncultivated state was, and ever would have continued to be, the common property of the human race. In that state every man would have been born to property. He would have been a joint life proprietor with the rest in the property of the soil, and in all its natural productions, vegetable and animal. But the earth in its natural state, as before said, is capable of supporting but a small number of inhabitants compared with what it is capable of doing in a cultivated state. And as it is impossible to separate the improvement made by cultivation from the earth itself, upon which that improvement is made, the idea of landed property arose from that inseparable connection; but it is nevertheless true, that it is the value of the improvement only, and not the earth itself, that is individual property. Every proprietor, therefore, of cultivated land, owes to the community a ground-rent (for I know of no better term to express the idea) for the land which he holds; and it is from this ground-rent that the fund proposed in this plan is to issue."

Cultivation is at least one of the greatest natural improvements ever made by human invention. It has given to created earth a tenfold value. But the landed monopoly that began with it has produced the greatest evil. It has dispossessed more than half the inhabitants of every nation of their natural inheritance, without providing for them, as ought to have been done, an indemnification for that loss, and has thereby created a species of poverty and wretchedness that did not exist before.

In advocating the case of the persons thus dispossessed, it is a right, and not a charity, that I am pleading for. But it is that kind of right which, being neglected at first, could not be brought forward afterwards till heaven had opened the way by a revolution in the system of government. Let us then do honour to revolutions by justice, and give currency to their principles by blessings. Having thus in a few words, opened the merits of the case, I shall now proceed to the plan I have to propose, which is, To create a National Fund, out of which there shall be paid to every person, when arrived at the age of twenty-one years, the sum of fifteen pounds sterling, as a compensation in part, for the loss of his or her natural inheritance, by the introduction of the system of landed property: And also, the sum of ten pounds per annum, during life, to every person now living, of the age of fifty years, and to all others as they shall arrive at that age.

It is proposed that the payments, as already stated, be made to every person, rich or poor. It is best to make it so, to prevent invidious distinctions. It is also right it should be so, because it is in lieu of the natural inheritance, which, as a right, belongs to every man, over and above the property he may have created, or inherited from those who did. Such persons as do not choose to receive it can throw it into the common fund. Taking it then for granted that no person ought to be in a worse condition when born under what is called a state of civilization, than he would have been had he been born in a state of nature, and that civilization ought to have made, and ought still to make, provision for that purpose, it can only be done by subtracting from property a portion equal in value to the natural inheritance it has absorbed. Paine (1791-1804)

Annex V

[Of the schemes to be tried within a state], the two elaborate forms of non-communistic Socialism known as Saint-Simonism and Fourierism are totally free from the objections usually urged against Communism. The Saint-Simonian scheme does not [166] contemplate an equal, but an unequal division of the produce; it does not propose that all should be occupied alike, but differently, according to their vocation or capacity; the function of each being assigned, like grades in a regiment, by the choice of the directing authority, and the remuneration being by salary, proportioned to the importance, in the eyes of that authority, of the function itself, and the merits of the person who fulfills it. But to suppose that one or a few human beings, howsoever selected, could, by whatever machinery of subordinate agency, be qualified to adapt each person's work to his capacity, and proportion each person's remuneration to his merits, is a supposition almost too chimerical to be reasoned against. The most skillfully combined, and with the greatest foresight of objections, of all the forms of Socialism is that commonly known as Fourierism. This system does not contemplate the abolition of private property, nor even of inheritance: on the contrary, it avowedly takes into consideration, as an element in the distribution of the produce, capital as well as labor. It proposes that the operations of industry should be carried on by associations of about two thousand members, combining their labor on a district of about a square league in extent, under the guidance of chiefs selected by themselves (the "phalanstery"). In the distribution a certain minimum is first assigned for the subsistence of every member of the community, whether capable or not of labor. The remainder of the produce is shared in certain proportions, to be determined beforehand, among the three elements, Labor, Capital, and Talent. The capital of the community may be owned in unequal shares by different members, who would in that case receive, as in any other joint-stock company, proportional dividends. The claim of each person on the share of the produce apportioned to talent is estimated by the grade or rank which the individual occupies in the several groups of laborers to which he or she belongs, these grades being in all cases conferred by the choice of his or her companions. The remuneration, when received, would not of necessity be expended or enjoyed in common; there would be separate ménages for all who preferred them, and no other community of living is contemplated than that all the members of the association should reside in the same pile of buildings; for saving of labor and expense, not only in building, but in every branch of domestic economy; and in order that, the whole buying and selling operations of the community being performed by a single agent, the enormous portion of the produce of industry now carried off by the profits of mere distributors might be reduced to the smallest amount possible. Mill (1885)

Annex VI

“L'Efecte Cobra”

Quan la Índia era encara una colònia britànica, els seus governants es preocupaven per la quantitat d'aquest tipus de serps que rondaven pels seus carrers. La seva presència portava associats incidents i maldecaps dels quals els governants se'n volien en deslliurar. Per a aconseguir-ho, aquests van oferir una recompensa per a tot aquell ciutadà qui portés un cap de cobra. Proposant, per tant, un incentiu als ciutadans per matar-les a canvi de diners, esperant que això les apartés dels carrers de les ciutats índies. I així va ser.

Tot i que les serps van desaparèixer dels carrers, no paraven d'arribar-ne caps per obtenir les recompenses. I és que alguns ciutadans indis van veure un negoci en aquesta mesura. En comptes de senzillament exterminar-les, en van recollir algunes i les van fer criar. Tenint en compte que una cobra fa cents d'ous en reproduir-se, el número de cobres realment es va multiplicar.

Quan els governants se'n van adonar, van aturar immediatament aquesta mesura i es van deixar de donar recompenses per als caps d'aquestes serps. Però davant d'això, els seus criadors van decidir deixar criar-les i les van alliberar. Provocant que el nombre de serps que recorria els carrers fos molt superior que abans d'implementar aquesta mesura.

Per tant, no només aquesta mesura no va tenir èxit, sino que va obtenir el resultat contrari al que esperava, inclús acabant en una situació pitjor de la inicial.

Sala i Martín (2018)

Annex VII

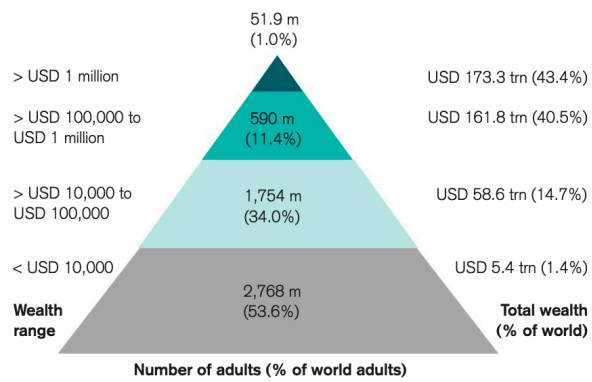
Table 4: Descriptive statistics and balance

	Mean	F-Stat	P-Value
Household Demographics			
Number of household members	4.916	2.273	.105
Fraction of males	.484	.395	.674
Household head age	49.141	.92	.4
Household experienced hunger	.852	.988	.374
Height for age zscore	-.656	1.301	.274
Weight for age zscore	-1.001	2.656	.072
Social Integration Index	0	.402	.669
CES-Depression Scale	19.822	1.522	.22
Domestic Violence Index	.015	.701	.497
Remittance sent in last 2 months	16.797	1.002	.368
Consumption			
Maize in last 7 days (USD PPP)	19.903	.346	.708
Meat in last 7 days (USD PPP)	1.606	3.045	.049
Outside food in last 7 days (USD PPP)	7.822	.923	.399
Non-food consumption in last 30 days (USD PPP)	76.842	.337	.714
Education in the last 12 months (USD PPP)	543.309	.363	.696
Assets			
Value of assets	19234.53	1.397	.249
Employment			
Household member employed	.648	.952	.387
Monthly paid employment wages (USD PPP)	167.374	1.024	.36
Owns a non-ag enterprise	.213	.501	.607
Monthly non-agricultural enterprise sales (USD PPP)	81.953	1.409	.246
Owns agricultural enterprise	.732	1.547	.215
Sold agricultural output	.478	2.252	.107
Annual agricultural enterprise sales (USD PPP)	151.743	1.645	.195
F-test of Joint Significance		0.04	1.00

This table reports descriptive statistics as of our baseline household survey and tests for balance in these across treatment arms. Column 1 reports the mean of the variable indicated. Column 2 reports the F -statistic from a test of the joint null that the coefficients on all three treatment indicators in Equation ?? are equal to zero, and Column 3 reports the corresponding p -values. In the last row we report the F -statistic and p -value for a test that all coefficients on all treatment indicators for all outcomes are zero.

Font: Banerjee et al. (2020)

Figure 1: The global wealth pyramid end-2019

Font: *Shorrocks et al. Credit Suisse (2020)*

Source: Original estimates by the authors